

T.C. SANAYİ VE
TEKNOLOJİ BAKANLIĞI

TEKSTİL, HAZIRGIYIM VE DERİ ÜRÜNLERİ SEKTÖRLERİ RAPORU (2021)

SANAYİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sektör Bazlı Raporlar ve
Analizler Serisi

İçindekiler

Grafikler Listesi.....	3
Tablolar Listesi.....	4
Kısaltmalar Listesi.....	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	6
1.SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU.....	7
1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu	7
1.2. Sektörlerin Türkiye’deki Genel Durumu	10
1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri	11
1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler.....	13
1.5. Sektörlerin Bölge Yapıları ve Kümelenmeler	16
1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı	18
1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı	19
1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi	20
1.9. Sektörlerin Cirosu	20
1.10. Sektörlerin Katma Değeri.....	21
1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri.....	21
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi.....	22
1.13. Sektörlerin Dış Ticareti	23
1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri	32
1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu	32
2. SEKTÖRLERİN ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ	34
2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Dünyadaki ve Türkiye’deki Gelişmeler.....	34
2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi	34
2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi	35
2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi	36
2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi	39
KAYNAKÇA	40

Grafikler Listesi

Grafik 1 - Başlıca Tekstil İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)	7
Grafik 2 - Başlıca Hazırgiyim İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)	7
Grafik 3 - Başlıca Deri/Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)...	8
Grafik 4 - Başlıca Tekstil İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar)	9
Grafik 5 - Başlıca Hazırgiyim İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar)	9
Grafik 6 - Başlıca Deri/Deri Ürünleri İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar) ..	10
Grafik 7 – Dünyada 2030 Yılı Elyaf Talebi Tahminleri (Elyaf Çeşitlerine Göre, milyon ton) .	13
Grafik 8 - Kapasite Kullanım Oranı (%)	18
Grafik 9 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi	19
Grafik 10 - Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)	20
Grafik 11 - Sanayi Ciro Endeksi (2015=100)	20
Grafik 12 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2020).....	23
Grafik 13 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar).....	24
Grafik 14 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar).....	25
Grafik 15 - Yıllar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar).....	28
Grafik 16 - Hazırgiyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar).....	28
Grafik 17 - Yıllar İtibariyle Deri/Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar).....	30
Grafik 18 – Deri/Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar)	30
Grafik 19 – Üretim Endeksi (2015=100)	35
Grafik 20 – Kapasite Kullanım Oranı (%)	35
Grafik 21 - Aylar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar).....	36
Grafik 22 - Tekstil Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar).....	37
Grafik 23 - Aylar İtibariyle Hazırgiyim Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	37
Grafik 24 - Hazırgiyim Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar).....	38
Grafik 25 - Aylar İtibariyle Deri ve Deri Ürünleri Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)	38
Grafik 26 – Deri ve Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar).....	39
Grafik 27 – Ciro Endeksi (2015=100).....	39

Tablolar Listesi

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri	10
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritaları	17
Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları (2021)	19
Tablo 4 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL).....	21
Tablo 5 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması ve Ar-Ge İnsan Gücü.....	22
Tablo 6 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2020, milyon dolar).....	24
Tablo 7 - En Fazla Tekstil İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	26
Tablo 8 - En Fazla Tekstil İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	27
Tablo 9 - En Fazla Hazırgiyim İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar).....	29
Tablo 10 - En Fazla Hazırgiyim İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)	29
Tablo 11 - En Fazla Deri/Deri Ürün. İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)	31
Tablo 12 - En Fazla Deri/Deri Ürün. İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)	31

Kısaltmalar Listesi

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AR-GE	Araştırma Geliştirme
DTÖ	Dünya Ticaret Örgütü
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GTİP	Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu
GWh	Gigavat Saat
ITC	Uluslararası Ticaret Merkezi
İTKİB	İstanbul Tekstil Konfeksiyon İhracatçılar Birliği
Kg	Kilogram
NACE	Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SGK	Sosyal Güvenlik Kurumu
STA	Serbest Ticaret Anlaşması
TCMB	Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
TEDAŞ	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
THD	Tekstil, Hazırgiyim, Deri ve Deri Ürünleri
TTSİS	Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TZE	Tam Zaman Eşdeğerli
UNIDO	Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü

YÖNETİCİ ÖZETİ

Koronavirüs salgınının tedarik zincirleri üzerindeki etkisi devam etmektedir. Dünyanın en büyük tekstil üreticisi olan, tüm giyim ve tekstil ürünlerinin üçte birinden fazlasını üreten Çin'den hammadde, aramalı, aksesuar ithal eden ve yerel tedarik tabanına sahip olmayan ülkelerde tedarikte sıkıntılar yaşanmıştır. Dünya hazır giyim perakende piyasası büyüklüğünün 1,5 trilyon dolar olduğu tahmin edilmekte olup durgunluğun binlerce şirketi ve milyonlarca çalışanı etkilediği değerlendirilmektedir. Neticede, yerelde tedarik ve yakın coğrafyadan tedarik ön plana çıkmıştır. Avrupa Birliği (AB) ülkelerinde yakın coğrafyadan tedarikğin ön plana çıkması ülkemiz açısından avantajlı olmuştur.

Ülkemiz tekstil, hazır giyim, deri ve deri ürünleri (THD) sektörleri yaklaşık 30 milyar dolar ihracat ile yaklaşık 1 milyon kişiye (kayıtlı) istihdam sağlamaktadır. Dünya THD ihracatında ülkemiz, %3'lük paya sahip olmuştur.

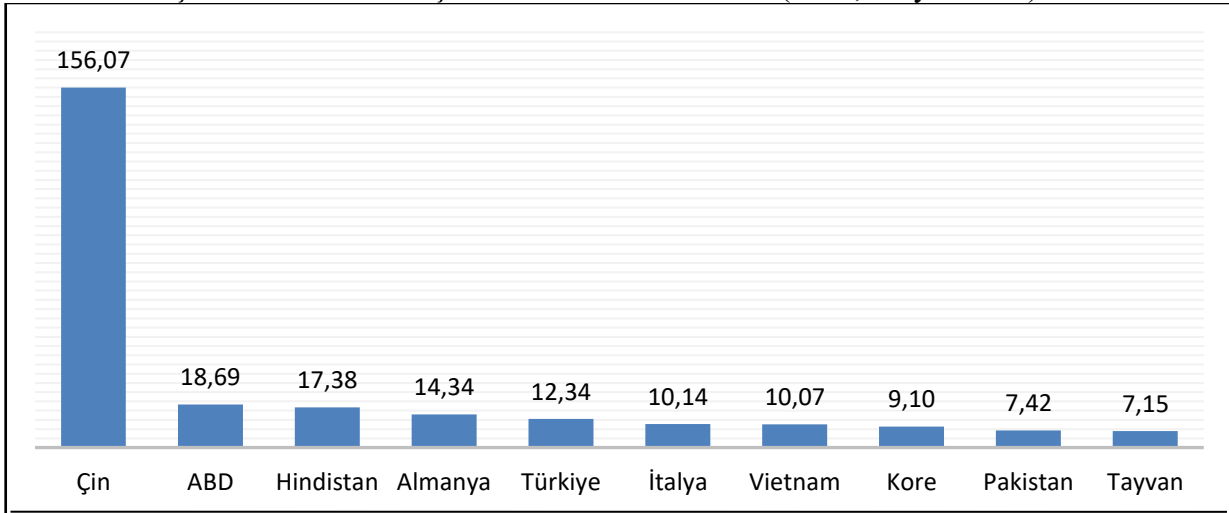
Sektörümüzü bekleyen önemli hususlardan biri de Yeşil Mutabakat sürecidir. Sınırdaki karbon düzenleme mekanizmasının, diğer sektörleri olduğu gibi, AB'ye ihracat yapan sektörümüzü etkilemesi muhtemeldir. 2021 yıl sonunda AB, Tekstil Stratejisi önerecektir. AB Tekstil Stratejisi; tekstil ürünlerinin kullanıcı sonrası süreçte tasnifinin, yeniden kullanımının, geri dönüşümünün üzerinde duracaktır. AB'de bir dizi önlemin gündeme gelmesi ve geri dönüştürülmüş elyaflardan üretilmiş ürünlere talep artması beklenmektedir.

1. SEKTÖRLERİN GENEL DURUMU

1.1. Sektörlerin Dünya Ekonomisi ve AB Ülkelerindeki Durumu

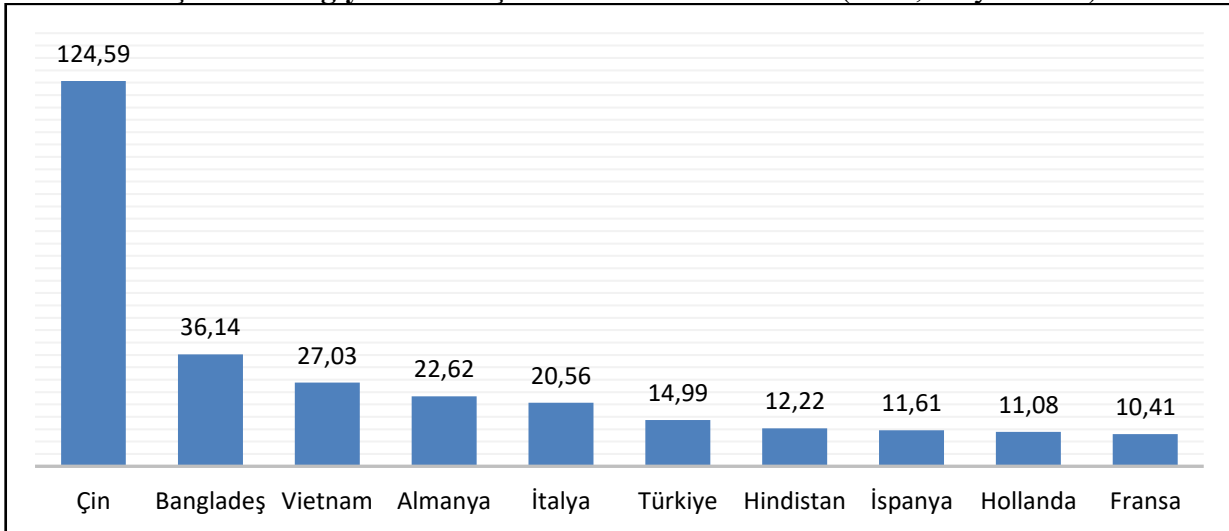
2020 yılı dünya tekstil sektörü ihracatı 361 milyar dolar, dünya hazır giyim sektörü ihracatı 420 milyar dolar ve dünya deri/deri ürünleri sektörü ihracatı 218 milyar dolardır. Sektörlerde öne çıkan ülkeler;

Grafik 1 - Başlıca **Tekstil** İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 2 - Başlıca **Hazır giyim** İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)

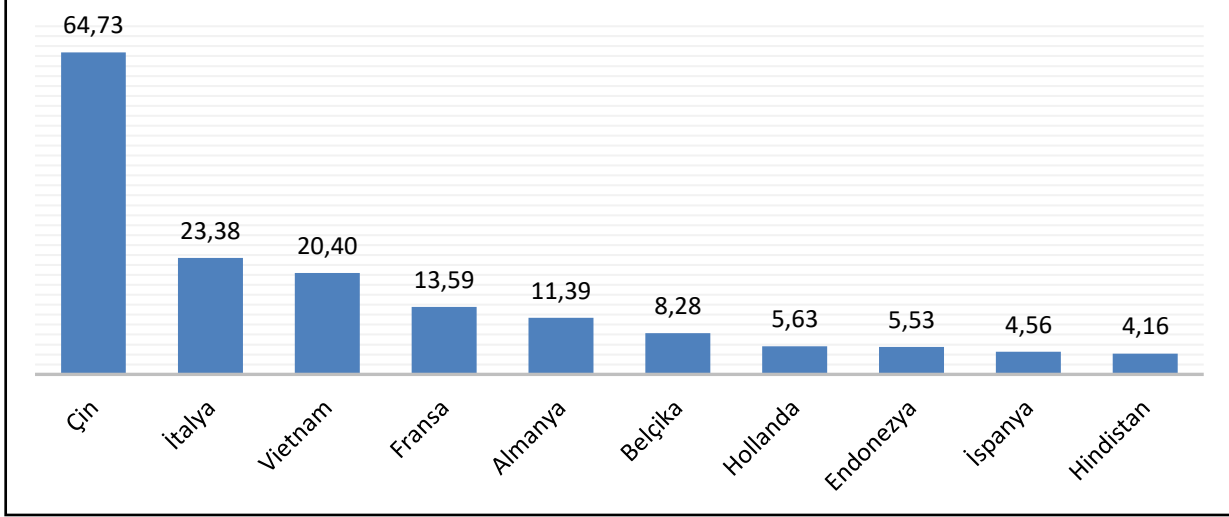

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Çin, birçok diğer sektörde olduğu gibi THD sektörlerinde de üretim üssüdür. Entegre üretim yapısına, büyük ölçekli siparişleri üretebilme kabiliyetine sahip olduğundan, uluslararası piyasada fiyat üstünlüğü ile ön plana çıkmaktadır. Ancak Çin'de de dengeler değişmektedir.

Dünyanın en büyük THD üreticisi ve ihracatçısı olan Çin'in 2020 yılında dünya tekstil ihracatından aldığı pay %43, hazır giyim ihracatından aldığı pay %30 ve deri/deri ürünleri ihracatından aldığı pay %30 civarındadır.

Grafik 3 - Başlıca Deri/Deri Ürünleri İhracatçıları ve İhracat Miktarları (2020, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Dünya yapay elyaf (suni ve sentetik) üretiminin yarısından fazlasını gerçekleştiren Çin, aynı zamanda ikinci büyük pamuk üreticisi ve en büyük pamuk tüketicisidir. Pamuk üretiminde en önemli ülkeler sırasıyla Hindistan, Çin, ABD, Brezilya, Pakistan, Avustralya ve Türkiye'dir. ABD, Hindistan ve Brezilya dünya pamuk ihracatının %65'ini gerçekleştirmektedir.

Yalnızca organik pamuk üretimi dikkate alındığında ülkemiz, Hindistan'dan sonra ikinci büyük organik pamuk üreticisidir. Ülkemiz, pamuk üreten ülkeler sıralamasında 7. ve tüketen ülkeler sıralamasında 5. sırada yer almaktadır. Türkiye'nin yıllık pamuk üretimi 800 bin ton, tüketimi ise 1,8 milyon tondur.

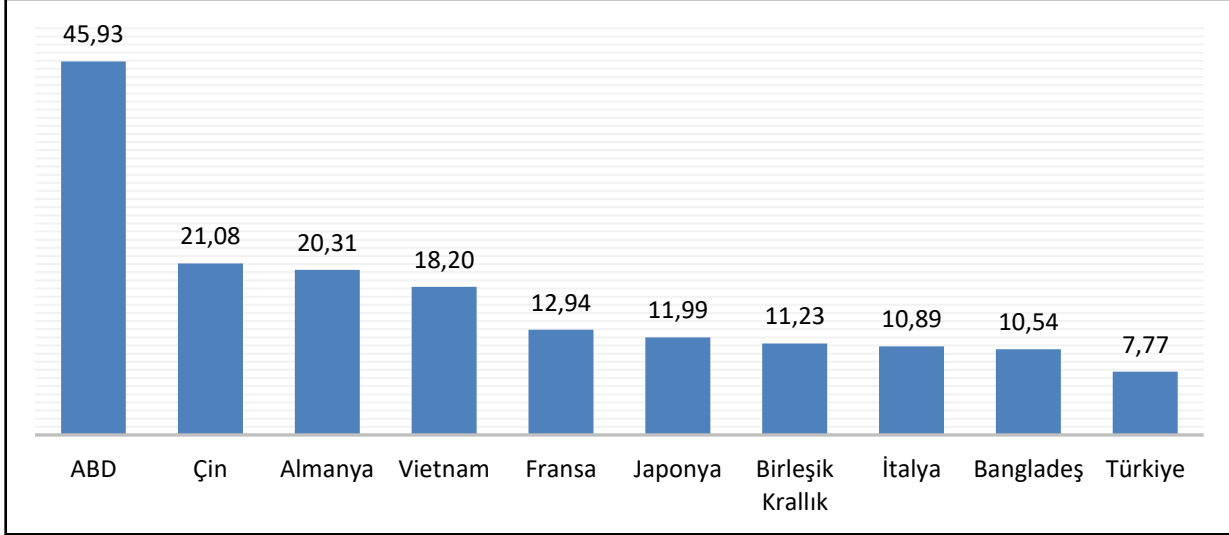
Hindistan ve Pakistan, pamuğa dayalı tekstil ve hazır giyim sektörüne sahiptir. Düşük fiyatlı ürün ihracatı gerçekleştirmektedir. Bangladeş ağırlıklı olarak hazır giyim üretimi ve ihracatı yapmaktadır.

THD sektörlerinde AB ülkeleri; tasarım ve moda kavramlarıyla ön plana çıkmakta, tüketici alışkanlıklarını yönlendirebilmektedir. Üretimlerini Çin, Türkiye, Bangladeş, Vietnam gibi büyük üreticilere yaptıran AB ülkeleri içerisinde THD sektörlerinde Almanya, İtalya ve İspanya'nın ihracatta ön plana çıktığı görülmektedir. Almanya teknik tekstiller alanında gelişme göstermeye devam etmektedir. İtalya'da birim fiyatı yüksek, düşük hacimli tasarım ürünleri üretilmektedir. Deri ürünleri sektöründe İtalyan tasarımcıların modelleri ön plana çıkmaktadır.

İspanya’da tekstil ve hazır giyim üretiminde kümelenmeye, marka algısına ve tasarıma önem verilmiştir.

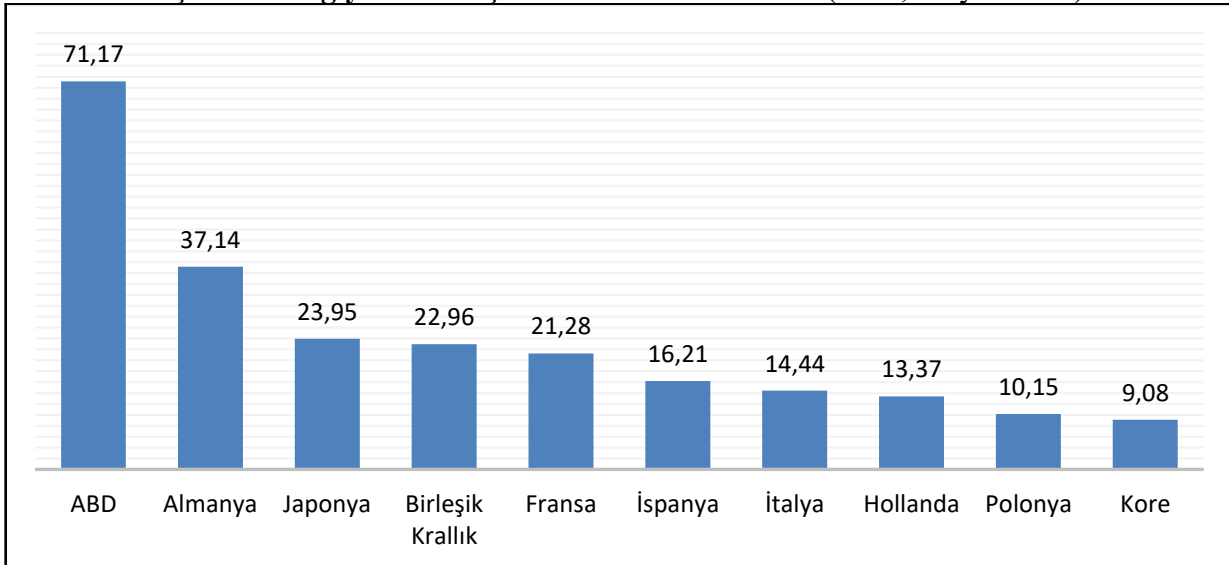
THD sektörlerinde en yüksek ithalatı gerçekleştiren ülkeler aşağıda yer almaktadır;

Grafik 4 - Başlıca **Tekstil** İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 5 - Başlıca **Hazır giyim** İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar)

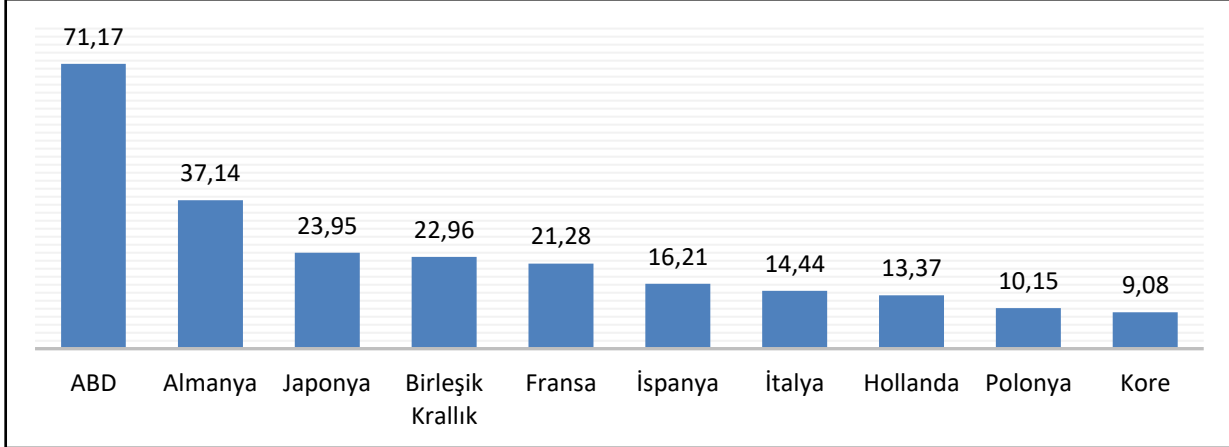

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

AB ülkeleri içerisinde THD sektörleri ithalatında; ihracatta olduğu gibi Almanya, İtalya, İspanya, Fransa, Belçika ve Hollanda’nın ön plana çıktığı görülmektedir.

Çin’in deri/deri ürünleri ithalatı 2019 yılında 14,3 milyar dolar iken 2020 yılında 8,3 milyar dolardır.

Grafik 6 - Başlıca **Deri/Deri Ürünleri** İthalatçıları ve İthalat Miktarları (2020, milyar dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

1.2. Sektörlerin Türkiye'deki Genel Durumu

Tekstil ve hazır giyim sektörlerimizin bugünkü gelişim düzeyi ABD ve AB pazarlarına yapılan ihracat ağırlıklı üretimle gerçekleşmiştir. 1996 yılında AB ile gerçekleştirdiğimiz Gümrük Birliği Anlaşması sayesinde, bu tarihten itibaren AB pazarına kotasız ihracat yapma imkânı elde edilmiştir. 2007 yılı sonrasında AB pazarına tekstil ve hazır giyim sektörlerinde kotasız ihracat yapmaya başlayan Çin karşısında Türkiye, kaliteyi düşürerek fiyatta rekabet etme yolunu değil moda/marka eksenli ve katma değeri yüksek ürünler üreterek var olma yolunu seçmiştir.

Sağladığı istihdam ve dış ticaret fazlası ile THD sektörleri, imalat sanayi üretim değerinin %15'ini oluşturmakta, imalat sanayinde yaratılan katma değerinin %16'sını sağlamaktadır.

Tablo 1- THD Sektörleri Temel Göstergeleri

	Üretim Değeri 2020 Milyar TL	İhracat 2020 Milyar Dolar	İstihdam 2020	İşyeri 2020
Tekstil	234,28	12,34	460.399	17.751
Hazır giyim	153,60	14,99	608.587	35.934
Deri/Deri Ürünleri	20,91	1,37	66.785	6.557
Toplam	408,78	28,70	1.135.771	60.242

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK), Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Türkiye, 2020 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,4'lük pay ile ülke bazlı sıralamada 5'inci, dünya hazır giyim ihracatından aldığı %3,6'luk pay ile 6'ncı büyük ihracatçı konumundadır. Deri/deri ürünleri ihracatında ise ülkemiz %0,6 paya sahip olup ülke bazlı sıralamada 23'üncü ihracatçı konumundadır.

Bundan sonraki süreçte; “dünyada değişen dengeler, göç hareketleri, ekonomilerde dışa kapalılığın artması, Çin’in tüketim ve refah seviyesindeki yükseliş, dijital para, dijital teknolojilerdeki değişimler, çevre” konuları belirleyici olacaktır.

Deri ürünleri sektöründe; kaliteli deri tedariğinde yaşanan sıkıntılar, suni deri ürünlerin pazarda kapladığı alan, hayvan varlığında yaşanan düşüş, hayvancılığın çevreye olumsuz etki edeceğine yönelik yersiz kaygıların dünyada seslendiriliyor olması, yapay ete yönelik çalışmalar; canlı hayvana yönelik erişimi kısıtlamakta ve sektörün ticaret rakamlarını etkilemektedir.

Gümrük Birliği sebebiyle Türkiye, AB’nin STA imzaladığı ülkelerle, gümrük vergilerini sıfırlamak zorundadır. Ancak aynı ülkelere ihracatta Türkiye’ye uygulanan gümrük vergileri sabit kalmaktadır. Dolayısıyla önceki dönemlerde Gümrük Birliğimiz bulunan Avrupa Birliği’nin, üçüncü ülkelerle yaptığı STA’lar sektörü etkilemekte idi. Koşullar değişmiş ve AB Yeşil Mutabakat hususu ön plana çıkmıştır.

1.3. Sektörlerin Kapsamları, Üretilen Başlıca Ürünler ve Üretim Eğilimleri

1.3.1. Kapsam

Tekstil sektörü, hazır giyim sektörünün tedarik zinciri altında da yer alan geniş kapsamlı üretim yelpazesine sahiptir. Elyaf, iplik, örme/dokuma kumaş, keçe ve tufting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri, halılar, bunların yanında ağ, ip, tekstil kablo, taşıyıcı tekstil bandı, branda, koruyucu bez, filtre, paraşüt, fren bezi gibi teknik kullanıma yönelik teknik tekstiller, tekstil sektöründe yer almaktadır. Türk Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu’nun (GTİP) 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60 ve 63 fasıl grupları tekstil sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır.

Örme ve dokuma kumaştan imal edilmiş tüm giyim ürünleri ise hazır giyim sektöründe üretilmektedir. GTİP’in 61 ve 62 fasıl grupları hazır giyim sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Hazır giyim sektörü emek yoğun bir sektör olup tekstil sektöründe üretilen ara ürünlerin, moda sektörüne yönelik olarak dönüştürüldüğü bir sektördür.

Hayvan derileri ve kürkleri, deriden, kürkten, suni deriden, tekstil yüzeylerden imal edilmiş valiz, çanta, sandık, eldiven, kemer, koşum takımı, giyim ürünleri ve ayakkabılar ise “deri ve deri ürünleri sektörü”nde üretilmektedir. GTİP’in 41, 42, 43 ve 64 fasıl gurupları deri ürünleri sektörü tanımı altında yer alan ürünlerin dış ticaret kodlarıdır. Geniş bir üretim alanında faaliyet gösteren bu sektör daha çok el emeğine dayanan ancak yüksek uzmanlık gerektiren bir sektördür.

1.3.2. Global Eğilimler

Avrupa genelinde “Rönesansı Yeniden Yaşamak” kavramıyla birlikte, üretimi canlandırmaya yönelik adımlar atılmaya başlanmış, yerelde üretim ön plana çıkmıştır. Koronavirüs ile birlikte hızlı moda, kullan-at, sürekli indirim kavramları yerini kaliteli/dayanıklı/uzun ömürlü ürün üretmek, çevreye etkiyi en aza indirmek kavramları ile değiştirmeye başlamıştır. Teknolojik gelişmeler ve koronavirüs etkisiyle üretim ve ticaret hiç olmadığı kadar elektronik ortama ve dijitalleşmeye yönelmiştir. İnternet ve mağaza arasındaki ilişkiyi tüketici açısından maksimum seviyede entegre tutabilmek, çok kanallı (omni-channel) satış yönetimini iyi yapabilmek markalar için son derece önemli hale gelmiştir. Tüm bunlara ilave olarak dijital para teknolojileri hızla hayatımıza entegre edilmektedir.

Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu (Textile ETP) Avrupa tekstili için 7 temel hedef belirlemiştir. Bu hedefler: “Sürdürülebilir tekstil hammaddelerine yönelim (geri dönüşüm, biyopolimerler, doğal lifler)”, “Islak işlem proseslerinden kuru ve enerji verimliliği yüksek proseslere dönüşüm”, “Tekstil tabanlı üç boyutlu kompozitlerin üretimi”, “Enerji verimliliği, yapı güvenliği, yeni mimari çözümler için tekstil”, “Farklı denizcilik uygulamaları (kıyı koruma yapıları, barajlar, suni göletler için jeotekstiller) için teknik tekstiller”, “Bitki koruma ve su verimliliği için inovatif tekstil çözümleri”, “Dijital Moda ve Kitleleşme”dir.

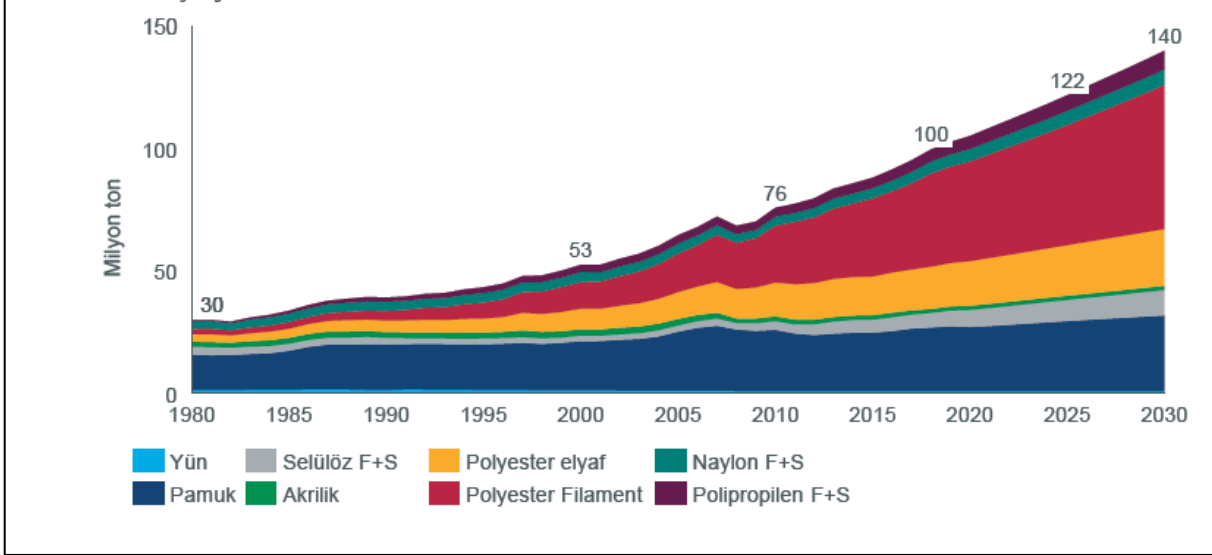
Kumaşlar ve teknolojiler arasında yeni bağlar kurulmakta, giysi kumaşlarına akıllı sistemler entegre edilmekte, küçük silikon çipler ve sensörler lif boyutuna küçültülerek, plastikle işlem görmüş çip taşıyıcıları ile iç içe geçecek şekilde dokunabilmektedir. Giyilebilir teknolojiler, gelişmiş ülkelerde geleceğin çözümü olarak hızla gelişmektedir. Teknik tekstiler alanına ABD, Çin, Almanya, Birleşik Krallık odaklanmıştır.

Etkin kaynak kullanımının sağlanması, üretimde ortaya çıkan atık suyun, kimyasalın tekrar kullanılması, yalnız üretimde değil tüketim sonrasında da geri dönüşümün mümkün kılınması önemlidir. Sektörün makine tasarımlarını gerçekleştiren gelişmiş ülkeler (Almanya, İtalya, Japonya), daha az enerji, su ve kimyasal kullanılmasına yönelik makine teknolojileri üzerinde odaklanmışlardır.

Dünyada elyaf talebi artmaktadır. Günümüzde 100 milyon ton olan talebin, eğer hızlı artış devam edecek olursa 2030’da 140 milyon tona ulaşması mümkün görülmektedir. 2018’de kullanılan 100 milyon tonluk elyafın 55 milyon tonu polyester, 26 milyon tonu pamuk, 6 milyon tonu selülozik, 5 milyon tonu naylon, 2 milyon tonu akrilik ve 1 milyon tonu yün kaynaklıdır. Geri

dönüştürülmüş polyesterin payı ise 20-30 bin tonda kalmakta ve yeni polyester ile yakın zamanda yarışabileceği öngörülmemektedir.

Grafik 7 – Dünyada 2030 Yılı Elyaf Talebi Tahminleri (Elyaf Çeşitlerine Göre, milyon ton)

Kaynak: TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:444 Kasım-Aralık 2019

Ülkemizde de kullanılmış pamuğun geri dönüşümü ve pet şişelerden polyester iplik üretimi Uşak'ta gerçekleştirilmektedir. Otomotiv, beyaz eşya, inşaat ve mobilya sektörlerinin ihtiyaç duyduğu keçelerin, tekstil atıklarının geri dönüştürülmesi suretiyle elde edilmesi mümkün olup İzmir'de ve Kayseri'de de bu alanda üretim yapılmaktadır. Son dönemde Gaziantep'te de elyaf geri dönüşümüne yönelik yatırımlar yapılmaktadır.

1.4. Sektörlerin Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirildiğinde elyaftan başlayarak mamul giysi veya kullanım eşyasına kadar oldukça uzun bir üretim zincirine sahiptir. Her iki sektör genel itibarıyla elyaf, iplik, dokuma, örme, dokusuz yüzey, boya-terbiye, hazır giyim ve konfeksiyon alt sektörlerinden oluşmaktadır.

Tekstil sektörü pamuk, yün gibi ihtiyaç duyulan doğal elyaflar nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörüyle, sentetik elyaflar nedeniyle petrokimya sanayii ile etkileşim halindedir. Boya-terbiye kimyasalları açısından kimya sanayi ile etkileşen sektör, hazır giyim ve konfeksiyonda aksesuar sanayi ile iç içedir. Ayrıca bu sektörler otomotivden, inşaat, ağır sanayiden tıba kadar pek çok sektörle teknik açıdan ilişki içindedir.

Deri ürünleri sektörü tabaklama ve deri işleme, saraciye ürünleri, deri giyim eşyası, kürkten eşya ve ayakkabı üretimi olmak üzere geniş alt sektör grubuna sahiptir. Üretimde ham deri ve kürk

ihtiyacı sebebiyle hayvancılık sektöründen beslenen deri ürünleri sektörü, kullanılan deri işleme ve arıtma kimyasalları nedeniyle de kimya sektörüyle yakın ilişki içindedir.

Lojistik, perakende ve mağazacılık sektörleri ile etkileşim kaçınılmazdır.

Dünyanın önde gelen tekstil ve hazır giyim üreticilerinden biri olan ülkemiz bu avantajını yeni nesil üretim teknolojilerine ve makinelerine yaptığı yatırımlarla devam ettirmektedir. Makine sektörü ile yakın ilişki içinde olan TH sektörünün makine ithalatına ilişkin değerlendirmeler, International Textile Manufacturers Federation - Annual International Textile Machinery Shipment Statistics, June 2021 (Uluslararası Tekstil Üreticileri Federasyonu - Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri, Haziran 2021) kapsamında aşağıda yer almaktadır (sadece yeni makine sevkiyatı);

Kısa elyaf (pamuk tipi) eğirme makineleri:

Global sevkiyat 2018 yılında 8,66 milyon iğ, 2019 yılında 6,96 milyon iğ, 2020 yılında 3,63 milyon iğdir.

2019 yılında en büyük yatırımcılar Çin (3.573.880 kısa elyaf iğ), Hindistan (977.646), Özbekistan (534.612), Vietnam (509.300), Pakistan (374.152), Bangladeş (281.408) ve Türkiye (180.892 kısa elyaf iğ)'dir. 2020 yılında en büyük yatırımcılar Çin, Hindistan, Türkiye, Pakistan, Bangladeş ve Özbekistan'dır.

Uzun elyaf (yün tipi) eğirme makineleri:

Global sevkiyat 2018 yılında 120 bin iğ, 2019 yılında 40 bin iğ, 2020 yılında 22 bin iğdir. 2019 yılındaki düşüşte, Avrupa'ya yapılan sevkiyatın %72 ve Güney Amerika'ya yapılan sevkiyatın %80 oranlarında azalması etkili olmuştur.

2018 yılında en büyük yatırımcılar sırasıyla Türkiye, İran, Çin, İtalya ve Vietnam'dır. 2019 yılında Çin ve Hindistan'a yapılan sevkiyat, dünya toplamının % 80'ini oluşturmuştur. 2020 yılında en büyük yatırımcılar İran, Türkiye ve İtalya'dır.

Open-end rotor yatırımları:

2018 yılında dünya genelinde 711.100, 2019 yılında 563.600, 2020 yılında 422.000 open-end rotor sevkiyatı yapılmıştır.

2018 yılında en büyük yatırımcı Çin'dir. 2019 yılında dünyanın en büyük yatırımcıları Çin (330.000 open-end rotor), Vietnam (61.532), Hindistan (41.492), Özbekistan'ın (29.364),

Endonezya (26.220), Pakistan (15.384), Brezilya (12.712) ve Türkiye'dir (10.672). 2020 yılında Çin, Türkiye, Pakistan, Hindistan, Özbekistan ve Brezilya en büyük yatırımcılardır.

Tek ısıtıcılı çekim tekstürizasyon makineleri:

Tek ısıtıcılı çekim tekstürizasyonu iğlerinde (polyamid filament üretimi için) 2018 yılında 22.800 iğ, 2019 yılında 25.500 iğ, 2020 yılında 16.000 iğ yatırım yapılmıştır.

2018 yılında Çin %68, Japonya %11 pay ile en büyük iki yatırımcıdır. 2019 yılında en büyük yatırımcılar dünya toplam sevkiyatından sırasıyla % 64 ve % 12 pay alan Çin ve Tayvan'dır. 2020 yılında en büyük yatırımcılar dünya toplam sevkiyatından sırasıyla % 63, %9 ve % 8 pay alan Çin, Japonya ve Tayvan'dır.

Çift ısıtıcılı çekim tekstürizasyon makineleri:

Çift ısıtıcılı çekim tekstürizasyon iğleri (polyester filament üretimi için) kategorisinde global sevkiyat 2018 yılında 490.000 iğ, 2019 yılında ise 464.000 iğ, 2020 yılında 325.000 iğ olmuştur.

2018 yılında Çin %68 pay ile en büyük yatırımcıdır. 2019 ve 2020 yıllarında Çin, dünya sevkiyatında sırasıyla %77 pay ve %78 pay ile en büyük yatırımcı ülke olmaya devam etmiştir.

Mekiksiz (hava jetli, su jetli, kancalı, mekikçikli) dokuma makineleri:

2018 yılında dünya mekiksiz dokuma makineleri sevkiyatı 133.500 adet, 2019 yılında 133.250 adet, 2020 yılında 112.000 adettir.

Ayrı ayrı incelendiğinde 2018 yılında hava jetli 32.750 tezgah, su jetli 69.240 tezgah ve kancalı/mekikçikli 31.560 tezgah, 2019 yılında hava jetli 30.200 tezgah, su jetli 78.000 tezgah ve kancalı/mekikçikli 25.000 tezgah global sevkiyat gerçekleştiği, 2020 yılında hava jetli 29.337 tezgah, su jetli 61.483 tezgah ve kancalı/mekikçikli 21.542 tezgah global sevkiyat gerçekleştiği görülmektedir.

2018 yılında her üç kategoride en büyük yatırımcılar Çin ve Hindistan'dır. Bangladeş ve Türkiye kancalı/mekikçikli dokuma makinesi sevkiyatından önemli pay almaktadır.

2019 yılı mekiksiz dokuma tezgahı sevkiyatı sırasıyla; Çin (95.585 tezgah), Hindistan (16.216), Bangladeş (4.748), Vietnam (2.025), Türkiye (1.902), Pakistan (1.808), Endonezya (1.788), Özbekistan (1.596), Tayvan (1.152), Mısır (716) ve diğer ülkeler şeklindedir. Türkiye'ye 965 kancalı/mekikçikli, 468 hava jetli ve 469 su jetli olmak üzere toplam 1.902 dokuma tezgahı sevkiyatı yapılmıştır. Türkiye kancalı/mekikçikli dokuma makinesi sevkiyatından önemli pay almaktadır.

2020 yılında her üç kategoride de en büyük yatırımcı yine Çin olmuştur (dünyadaki toplam sevkiyatın %74'ü).

Geniş en yuvarlak örme makineleri:

Geniş en yuvarlak örme makineleri sevkiyatı 2019'da 26.900 makine, 2020 yılında 30.231 makinedir.

2019 yılında 13.143 yuvarlak örme makinesi ile Çin en büyük yatırımcı ülkedir. Hindistan ve Vietnam sırasıyla 2.670 ve 2.210 makine ile ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır. 2020 yılında sırasıyla en büyük yatırımcılar Çin (15.980 makine), Hindistan (2.433 makine) ve Türkiye'dir (2.381 makine).

Elektronik düz örme makineleri:

2018 yılında 160.000, 2019 yılında 96.000, 2020 yılında 66.000 makine sevkiyatı gerçekleştirilmiştir.

2018 yılında en büyük yatırımcı %86'lık pay ile (122.550 adet) Çin olmuştur. Çin 2019'da 68.760 makine (%80 pay) ile dünyanın en büyük yatırımcısı olmaya devam etmiştir. 2020 yılında ise Çin 17.000 makine ile dünyanın en büyük yatırımcısıdır.

Kesintisiz (Kontinü) sistem tekstil terbiye makineleri (sanfor, kompaktör, ramöz, yıkama makineleri):

2019 yılında ramöz ve yıkama makine sevkiyatları bir önceki yıla oranla sırasıyla %34 ve %0.6 oranlarında artış göstermiştir.

Kesikli (diskontinü) sistem tekstil terbiye makineleri (Jigger boyama/Levent boyama makineleri, Hava-jetli boyama makineleri, Over-flow boyama makineleri):

Jigger boyama/Levent boyama makine sevkiyatı 2019'da 561 makineye ulaşarak 2018 yılına oranla %35 oranında artmıştır, 2020 yılında 529 makinedir.

1.5. Sektörlerin Bölge Yapıları ve Kümelenmeler

İplik üretimi Kahramanmaraş, İstanbul, Gaziantep, Bursa gibi illerde yoğun olarak yapılırken, Denizli'de havlu, bornoz, ev tekstili imalatı, Uşak'ta iplik, battaniye, geri dönüşüm, Çorlu ve Çerkezköy'de terbiye, Adana'da pamuklu dokuma ve terbiye, Gaziantep'te dokusuz yüzey, makine halıcılığı, İstanbul'da konfeksiyon ve örme imalatı ön plana çıkmaktadır.

Sadece yuvarlak örme üretim kapasitesi dikkate alındığında ise İstanbul'u sırasıyla Tekirdağ, Maraş ve Bursa izlemektedir. Şanlıurfa pamuk üretiminde ön sıradadır.

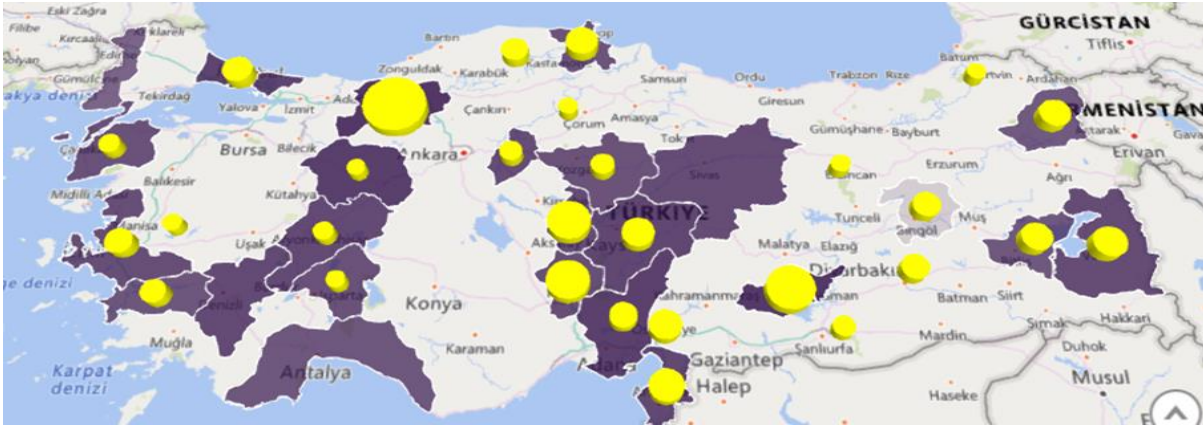
Tablo 2 - THD Sektörleri Ağırlıklı Üretim Haritaları

Tekstil Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası

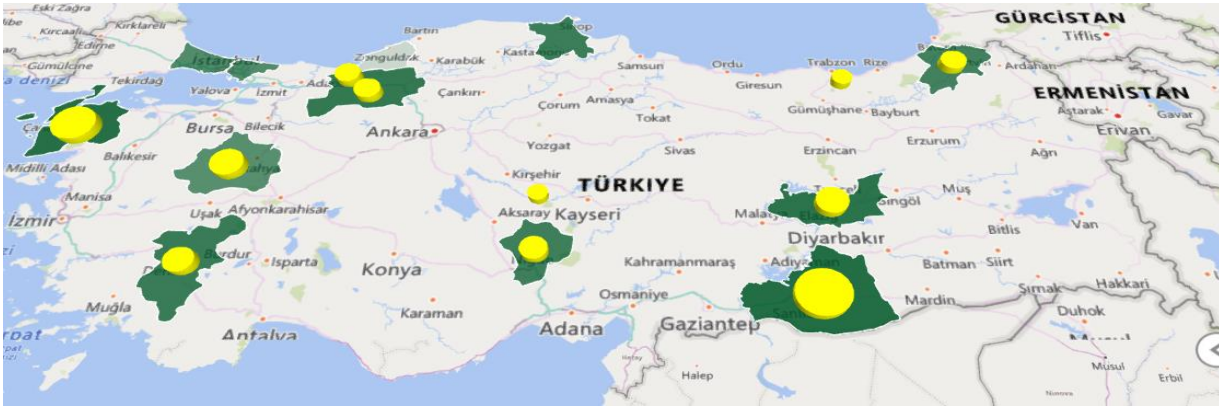
İşyeri Sigortalı

Hazırgiyim Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası

İşyeri Sigortalı

Deri ve Deri Ürünleri Sektörü İşyeri ve Sigortalı Çalışan Yoğunluk Haritası

İşyeri Sigortalı

Kaynak: Haritalar, SGK verileri baz alınarak hazırlanmıştır

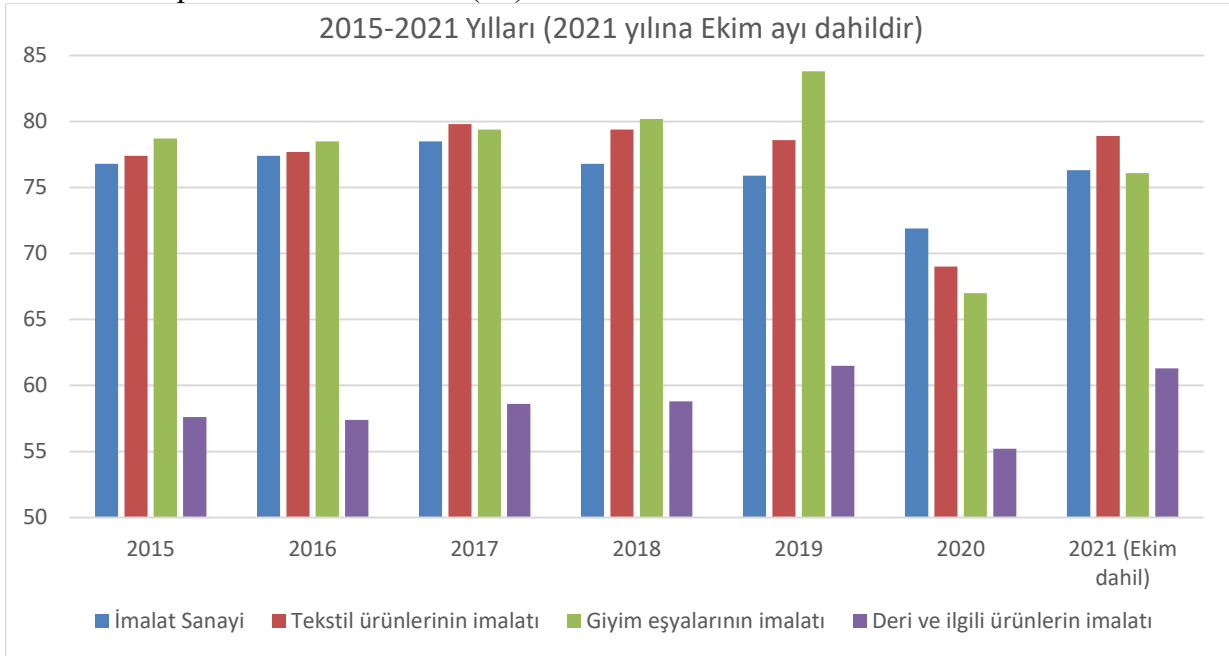
Deri işleme firmaları İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen, Tekirdağ-Çorlu, Uşak, Bolu-Gerede, Balıkesir-Gönen, Manisa-Kula'da, ayakkabı firmaları İstanbul, İzmir, Konya ve Gaziantep'te, kürkten eşya imalatı yapan firmalar İstanbul'da, saraciye firmaları İstanbul ve Ankara'da yoğunlaşmıştır. Deri hazır giyim firmaları ise daha çok İstanbul ve İzmir'de yer almaktadır.

1.6. Sektörlerin Kapasite Kullanımı

2019 yılında kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %78,6, hazır giyim sektöründe %83,8 ve deri ve deri ürünleri sektöründe %61,5'tir. İmalat sanayi ortalaması ise %75,9'dur.

2020 yılında kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %69, hazır giyim sektöründe %67 ve deri ve deri ürünleri sektöründe %55,2'dir. İmalat sanayi ortalaması ise %71,9'dur.

Grafik 8 - Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

2020 yılında dış pazarın daralması ve durması, ardından iç tüketimin giderek azalması neticesinde; dış ticaret açığı veren sektörümüzün kapasite kullanım oranları bir önceki yılın aynı dönemine oranla büyük farklılık göstermiştir.

2021 yılında (Ekim ayı dahil) kapasite kullanım oranları tekstil sektöründe %79, hazır giyim sektöründe %76 ve deri ve deri ürünleri sektöründe %61,3'tür. İmalat sanayi ortalaması ise %76,3'tür. 2019 yılı rakamlarına tekrar ulaşılmıştır.

1.7. Sektörlerin İşyeri Sayısı ve İstihdamı

Tablo 3 - THD Sektörleri İşletme Büyüklükleri Dağılımı ve Çalışan Sayıları (2021)

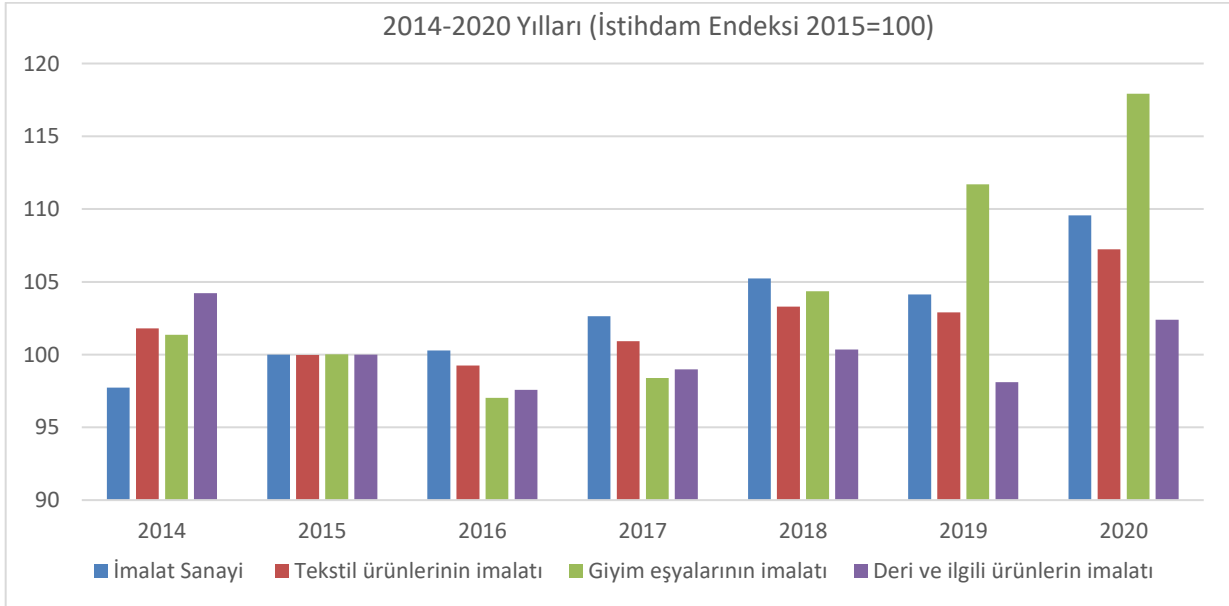
2021 Ağustos	Mikro İşletme [1]	%	Küçük İşletme [2]	%	Orta Büyüklükte İşletme [3]	%	Büyük İşletme [4]	%	Toplam İşletme Sayısı	Çalışan Sayısı (kişi)
Tekstil	13.403	69,8	3.921	20,2	1.550	8,1	382	1,9	19.256	460.399
Hazırgiyim	28.401	74,3	7.546	18,7	2.509	6,2	302	0,8	38.758	608.587
Deri/Deri Ürünleri	5.456	79,8	1.213	17,1	186	2,8	24	0,3	6.879	66.785
THD Toplam	47.260	73,6	12.680	19,0	4.245	6,4	708	1,1	64.893	1.135.771
İmalat Sanayi	240.078	79,1	51.817	16,3	12.443	3,9	2.212	0,7	306.550	4.099.082
Tüm Sektörler	1.778.151	87,3	220.969	10,7	34.961	1,7	6.098	0,3	2.040.179	15.203.423

Kaynak: SGK Aylık İstatistik Bültenleri, 4/a kapsamındaki işyeri ve zorunlu sigortalı sayıları

[1] 1-9 çalışanı olan, [2] 10-49 çalışanı olan, [3] 50-249 çalışanı olan, [4] 250 ve üzeri çalışanı olan
Çalışan sayısı verileri 2020 Aralık verisidir

2021 yılı Ağustos ayı işletme sayıları, 2020 yılı Aralık ayı işletme sayılarının üzerindedir. Tekstil, hazırgiyim, deri ve deri ürünleri sektörleri özelinde de, imalat sanayi genelinde de işletme sayıları açısından artış yaşanmıştır. Aynı şekilde istihdam sayıları da artmıştır. Lokomotif görevi gören büyük şirketlerden ve çok sayıda küçük şirketten oluşan ekosistem, yüksek istihdam yaratarak, ülkemizin sosyoekonomik dengesini sağlamada etkili rol oynamaktadır.

Grafik 9 - Yıllara Göre İstihdam Endeksi

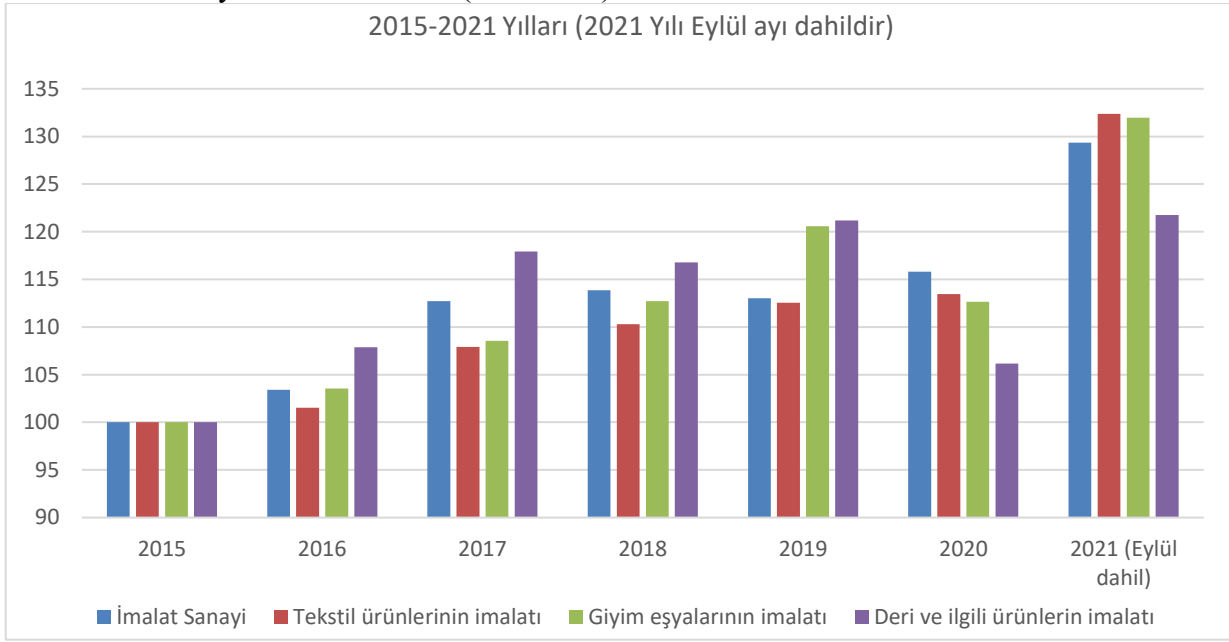

Kaynak: TÜİK İstihdam Endeksi, 2015=100

1.8. Sektörlerin Üretim Endeksi

2008-2009 krizinde üretimde yaşanan düşüş sonrası, THD sektörlerinde 2010 yılından 2020 yılına kadar genel bir toparlanma görülmüştür. 2020 yılında yaşanan düşüşler sonrasında 2021 yılında yükseliş devam etmektedir.

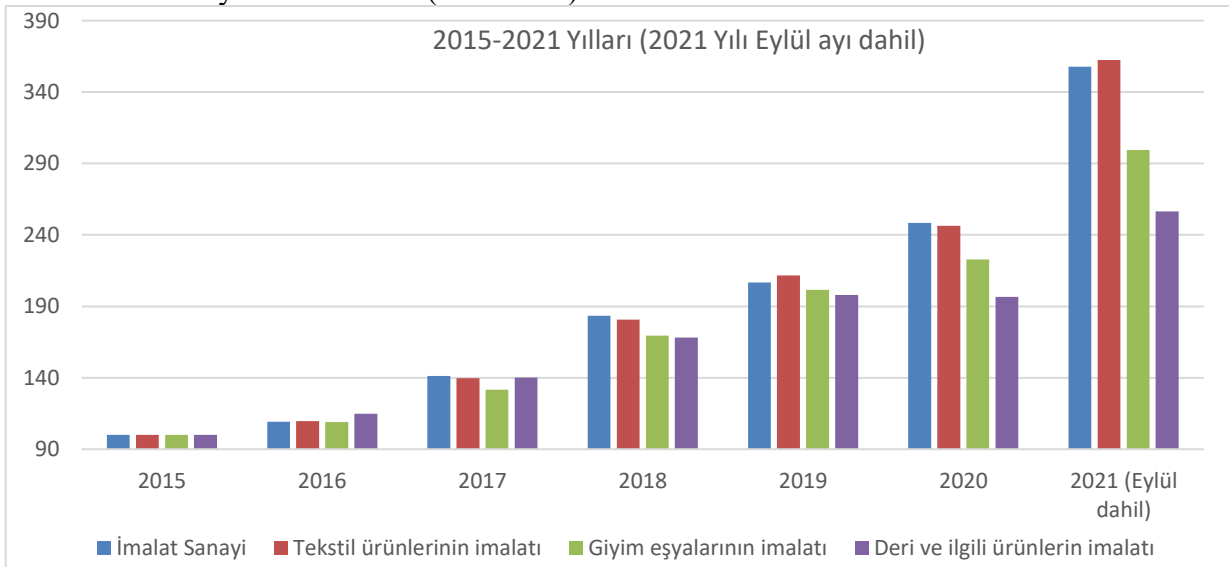
Grafik 10 - Sanayi Üretim Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

1.9. Sektörlerin Ciro

Grafik 11 - Sanayi Ciro Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

2009 yılı cirolarında görülen düşüş sonrası meydana gelen artış eğilimi 2021 yılında da devam etmektedir.

1.10. Sektörlerin Katma Değeri

Tablo 4 - Faktör Maliyeti ile Katma Değer (milyon TL)

	2018		2019		2020*	
	Milyon TL	%	Milyon TL	%	Milyon TL	%
İmalat Sanayi	463.187	100	488.797	100	644.628	100
Gıda Ürünleri Sanayi	44.864	9,7	53.861	11,0	64.475	10,0
Tekstil Sanayi (T)	44.724	9,7	47.226	9,7	63.620	9,9
Ana Metal Sanayi	48.360	10,4	32.797	6,7	55.145	8,6
Motorlu Kara Taşıt. San.	36.101	7,8	38.885	8,0	52.230	8,1
Fabrikasyon Metal Ürünler İmalatı	32.267	7,0	35.599	7,3	47.094	7,3
Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	28.386	6,1	30.237	6,2	43.749	6,8
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine/Ekipman İma.	28.344	6,1	30.795	6,3	41.621	6,5
Hazırgiyim Sanayi (H)	27.410	5,9	31.744	6,5	36.033	5,6
....						
Deri/Deri Ürünleri (D)	3.362	0,7	4.160	0,9	4.071	0,6
....						
THD Toplam	75.496	16,3	83.130	17,0	103.725	16,1

Kaynak: TÜİK - Ekonomik faaliyetlere göre temel göstergeler (*2020 yılı sıralamasına göre)

2018 yılı verilerine göre; imalat sanayinde üretilen katma değer, ülkede üretilen toplam katma değer % 37,7'sini oluşturmakta, THD sektörlerinin ürettiği katma değer imalat sanayi katma değerinin % 16,3'üne tekabül etmektedir.

THD sektörleri birlikte değerlendirildiğinde, ülkemizde en çok katma değer yaratan sektör olması dikkate değerdir.

1.11. Sektörlerin Ar-Ge Faaliyetleri

Rekabet giderek yoğunlaşmakta, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin araştırma ve geliştirme (Ar-Ge) harcamaları artmaktadır. OECD (Data Gross Domestic Spending on R&D) verilerine göre; 2017 yılı itibarıyla OECD ülkeleri arasında GSYH içinde Ar-Ge harcaması payı OECD ortalamasının üstünde olan ülkeler sırasıyla Güney Kore (%4,6), İsrail (%4,5), İsveç (%3,3), Japonya (%3,2), Avusturya (%3,2), Danimarka (%3,1), Almanya (%3,0), ABD(%2,8), Finlandiya (%2,8), Belçika (%2,6)'dır. 2017 yılı OECD ortalaması ise % 2,368'dir. Türkiye'de gayrisafi yurtiçi hasıla (GSYH) içinde Ar-Ge harcaması payı 2019 yılında %1,06 iken, 2020 yılında 5 trilyon 46 milyar 883 milyon TL'lik GSYH içindeki oranı %1,09'a yükselmiştir.

THD sektörlerinde Ar-Ge faaliyetleri giyilebilir teknolojiler, teknik tekstiller, akıllı tekstiller, tekstil takviyeli kompozitler, nano-teknoloji ile üretilmiş üstün performanslı ürünler, fonksiyonel tasarımlar, ekonomik çevreci yaklaşımlar ve geri dönüştürülmüş ürünler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Sadece üründe değil süreç ve kullanılan teknolojide de inovasyonu hedef alan şirketlerin sayısı artmaktadır. Koronavirüs ile birlikte virüs ve bakterilerden koruyucu özelliği olan ürünlerin geliştirilmesine ağırlık verilmiştir.

Bakanlığımız kayıtlarına göre 2021 yılı Ekim ayı sonu itibariyle 5746 sayılı Araştırma, Geliştirme ve Tasarım Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında muafiyetlerden yararlanan 1.260 Ar-Ge Merkezinin 86'sı tekstil, teknik tekstil, hazır giyim ve deri/deri ürünleri sektörlerinde, 346 Tasarım Merkezinin 64'ü tekstil ve hazır giyim sektörlerinde faaliyet göstermektedir.

Sektörlerimize yönelik faaliyet gösteren Ar-Ge Merkezleri ağırlıklı olarak; İstanbul, İzmir, Tekirdağ, Bursa, Gaziantep, Kahramanmaraş, Denizli, Adana, Kayseri, Malatya ve Sakarya illerinde yer almaktadır.

Sektörlerimize yönelik faaliyet gösteren Tasarım Merkezleri ise ağırlıklı olarak İstanbul, Adana, Bursa, Denizli, İzmir ve Tekirdağ illerinde yer almaktadır.

Ticari kesim Ar-Ge harcaması (milyon TL) ve ticari kesim Ar-Ge insan gücü (kişi sayısı) verileri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5 - Ticari Kesim Ar-Ge Harcaması ve Ar-Ge İnsan Gücü (2020)

Milyon TL	Toplam	Ticari Kesim	İmalat Sanayi	Tekstil	Hazır giyim	Deri Ürünleri	THD
	Ar-Ge Harcaması	Ar-Ge Harcaması	Ar-Ge Harcaması	Ar-Ge Harcaması	Ar-Ge Harcaması	Ar-Ge harcaması	Ar-Ge Harcaması
2020	54957	35.623	20.333	390,0	99,1	5,3	494,8
Kişi Sayısı	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü	Ar-Ge İnsan Gücü
2020	321.392	144.674	67.711	2.708	843	36	3.587
2020 (TZE)	199.371	130.279	60.980	2.342	731	36	3.110

Kaynak: TÜİK Ar-Ge İstatistikleri TZE: Tam zaman eşdeğerli

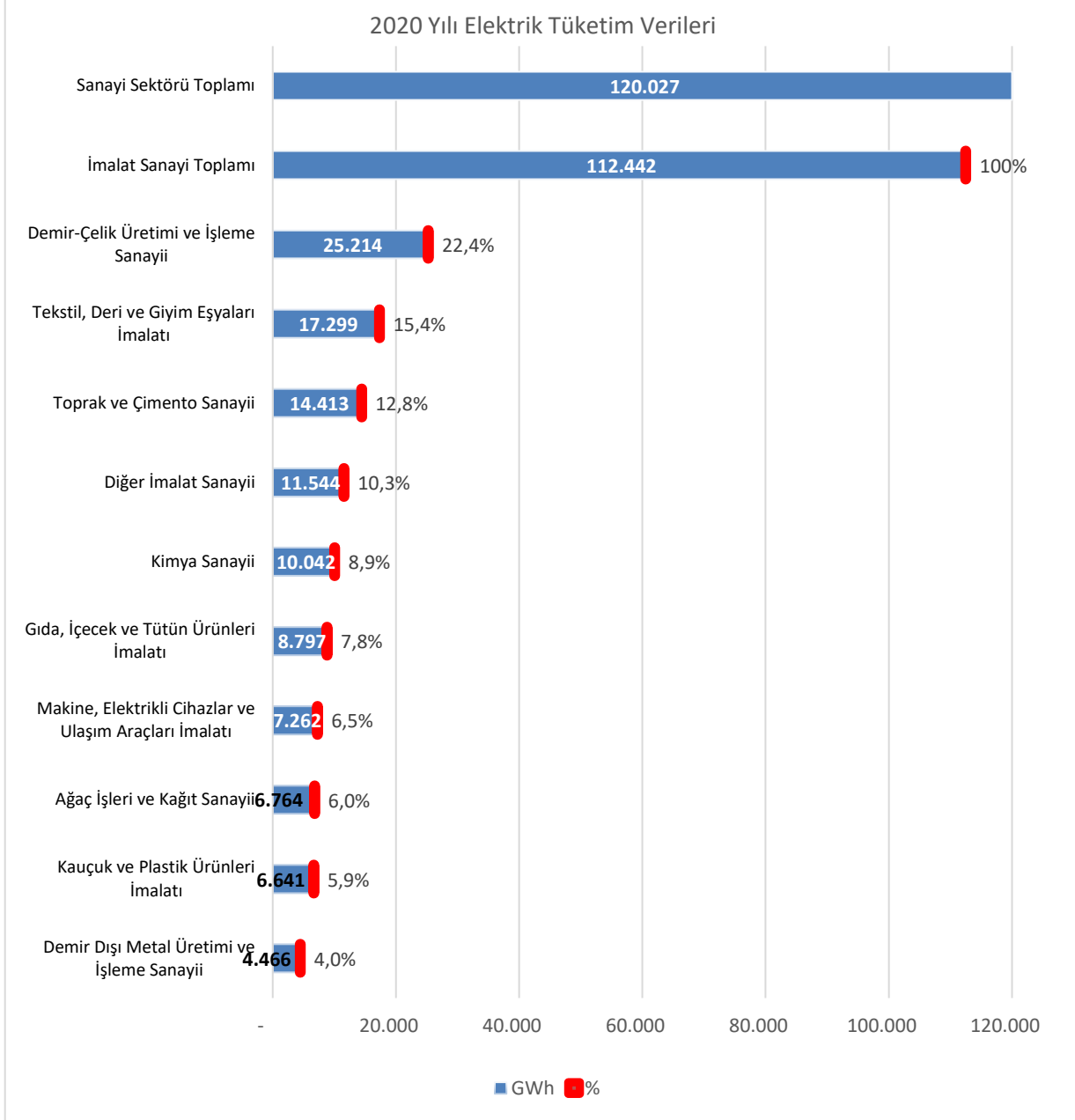
1.12. Sektörlerin Elektrik Tüketimi

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Enerji İşleri Genel Müdürlüğü istatistiklerine göre 2020 yılında Türkiye’de toplam 262.702 Gigavat saat (GWh) elektrik tüketilmiş olup, bunun 120.027 GWh’i sanayi tüketiminden kaynaklanmaktadır. Sanayi tüketimi içinde imalat sanayi tüketimi ise 112.442 GWh’dir.

THD sektörleri birlikte değerlendirildiğinde 17.299 GWh ile imalat sanayi sektörleri içerisinde ana metal sanayinden sonra en çok elektrik tüketen sektördür. Bunda terbiye sanayinin ve sektörün geniş üretim ağının payı büyüktür. Geneli Marmara Bölgesi’nde toplanan tekstil terbiye

sanayinde; doğalgaz, ısıl enerji, buhar ve elektrik tüketilmektedir. Tekstil terbiyesinde 1 kg mal üretimi için 1,5 kilovat/saat elektrik ve 1,10 santimetreküp doğalgaz harcanmaktadır.

Grafik 12 - Sanayi Sektörlerinin Elektrik Tüketimleri (2020)

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

1.13. Sektörlerin Dış Ticareti

Ülkemiz imalat sanayisinin mihenk taşlarından biri olan THD sektörlerinde birçok ürün grubunda ülkemiz, dünya ihracatında ilk sıralarda yer almaktadır. Ancak hammadde/ara malı arzı, sektörün yüksek üretim kapasitesini karşılayamamaktadır. Özellikle koronavirüs sonrası dönemde doğal elyaflara yönelimin ve çevreye duyarlı üretimin hızla yükselişe geçtiği dikkate

alındığında, tarım ve hayvancılık politikalarının da sektörü doğrudan etkileyebileceği değerlendirilmektedir.

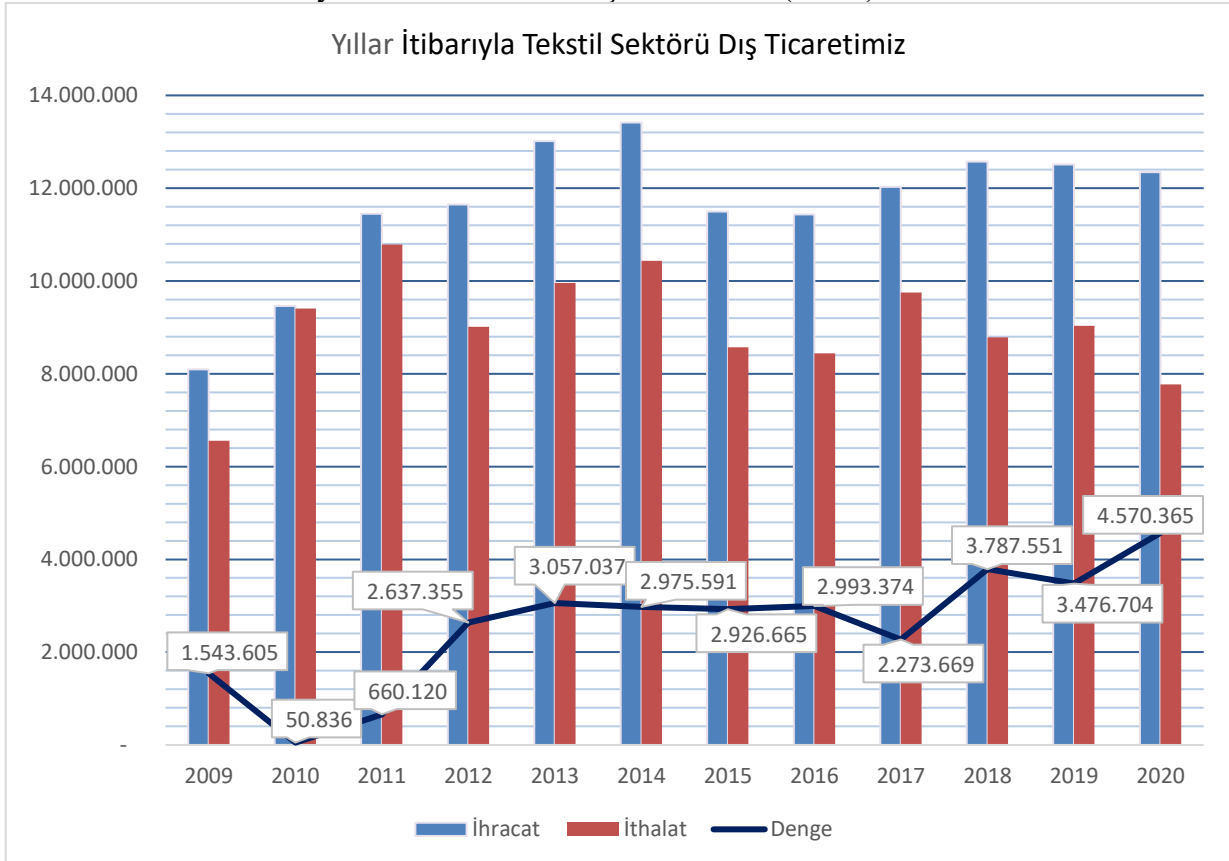
Tablo 6 - Türkiye'nin THD Sektörleri Dış Ticareti (2020, milyon dolar)

	İhracat	İthalat	Dış Ticaret Dengesi
Tekstil	12.342	7.772	4.570
Hazırgiyim	14.988	1.293	13.695
Deri Ürünleri	1.372	986	386
THD Toplam	28.702	10.051	18.651

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Türkiye, 2020 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,4'lük pay ile ülke bazlı sıralamada 5'inci, dünya hazırgiyim ihracatından aldığı %3,6'luk pay ile 6'ncı büyük ihracatçı konumundadır. Deri/deri ürünleri ihracatında ise ülkemiz %0,6 paya sahip olup ülke bazlı sıralamada 23'üncü ihracatçı konumundadır.

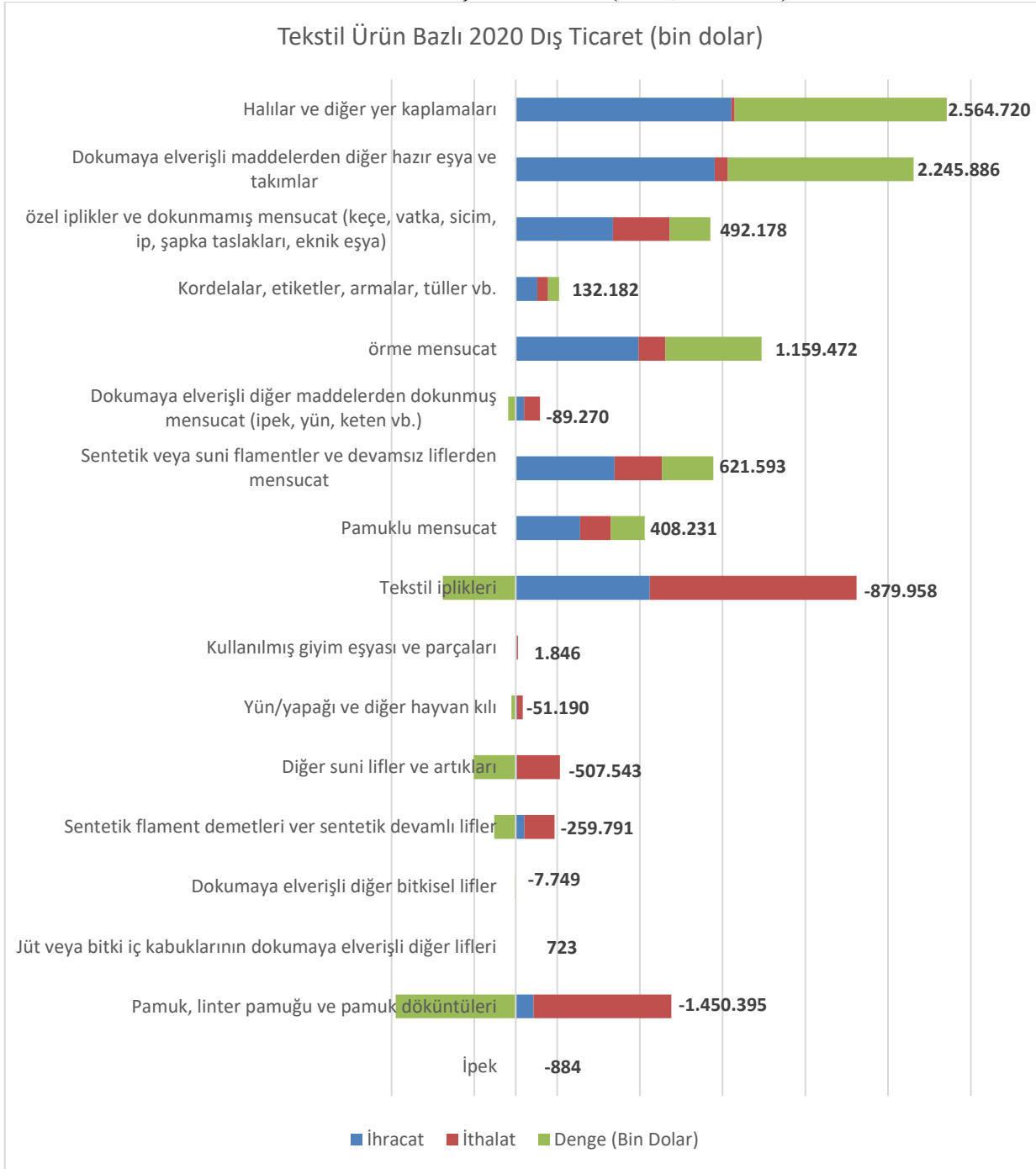
Grafik 13 - Yıllar İtibariyle Tekstil Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2020 yılında lif, iplik ve kumaş ihracatımız 5,54 milyar dolar, ev tekstili, halı/yer kaplamaları, teknik eşya ve etiket/tül ihracatımız 6,45 milyar dolar civarındadır. Ürün bazlı dağılıma yönelik ayrıntılı grafik aşağıda verilmektedir.

Grafik 14 - **Tekstil** Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar)

Kaynak: TÜİK

2020 yılında tekstil sektöründe ürün bazlı ihracat ve ithalat rakamları karşılaştırıldığında, dış ticaret dengesi pozitif yönde olan ürünler sırasıyla; halılar, ev tekstili ürünleri, örme mensucat, suni-sentetik liflerden mensucat, teknik eşya, pamuklu mensucat ve etiket/tül grubu ürünlerdir.

Dış ticaret dengemizin pozitif yönde olduğu halı ve yer kaplamaları ürün grubunda ülkemiz 2020 yılında, dünyanın 2'nci büyük halı ihracatçısı konumunu korumuştur (makine halısı, tuftel halı

ve el halısı/kilim toplamında). 2020 yılında 14,95 milyar dolar olan dünya halı ve yer kaplamaları ihracatında Türkiye; 2,62 milyar dolar ihracat ile %17,52 paya sahip olmuştur.

Sadece makine halısı ihracatı dikkate alındığında ise ülkemiz açık ara lider konumunu devam ettirmektedir. Makine halısı özelinde 7,21 milyar dolar olan küresel ihracattaki payımız %31'dir (2,25 milyar dolar).

Türkiye, ev tekstili/havlu/bornoz ürün grubunda dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısı, örme mensucat ihracatında yine dünyanın 4'üncü büyük ihracatçısıdır. Ülkemiz, tekstil ve hazır giyim ihracatına bağlı hammadde ve ara malı ihtiyacını karşılamaya yönelik ithalat (lif ve iplik ithalatı) sebebiyle dünya tekstil ithalatında ön sıralarda yer almaktadır.

2020 yılında 7,7 milyar dolarlık tekstil sektörü ithalatımızda; pamuk elyafı ve ipliği, suni-sentetik elyaf ve iplik en önemli ithalat kalemlerimizdir. İplik ithalatımız 2,5 milyar dolar, pamuk lifi ithalatımız 1,7 milyar dolar, suni-sentetik elyaf ithalatımız 0,9 milyar dolardır. İplik ithalatımız içinde en önemli kalem ise suni/sentetik iplik ithalatımızdır. Tekstil iplikleri dış ticaret açığımız 0,9 milyar dolardır.

Tekstil sektöründe ihracat ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 7 - En Fazla **Tekstil** İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
ABD	1.162	1.262	1.585
Almanya	974	1.009	1.107
İtalya	892	829	765
Birleşik Krallık	550	591	628
Bulgaristan	553	442	384
Hollanda	346	335	370
Mısır	381	427	369
Suudi Arabistan	376	458	351
Rusya Federasyonu	233	320	325
İspanya	362	348	324
Polonya	325	305	302
YIL TOPLAMI	12.572	12.511	12.342

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tekstil ihracatımızda ABD, Almanya ve İtalya ihracat değeri açısından ilk sırada yer almaktadır. Rusya'ya ihracatımız 2015 yılından sonra azalma eğilimine girmiştir. Rusya 2019 yılında ihracat

pazarlarımızda 11. Sırada, 2020 yılında 9. sırada yer almaktadır. ABD pazarında genel bir ihracat artışı söz konusudur.

Tekstil ithalatımızda ise Çin, ABD ve Hindistan'ın ağırlığı görülmektedir.

Tablo 8 - En Fazla **Tekstil** İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
<i>Çin</i>	1.652	1.839	1.400
<i>ABD</i>	804	708	642
<i>Hindistan</i>	688	578	505
<i>İtalya</i>	453	518	450
<i>Güney Kore</i>	432	453	367
<i>Almanya</i>	367	364	351
<i>Brezilya</i>	174	233	350
<i>Bangladeş</i>	202	234	306
<i>Mısır</i>	313	317	302
<i>Yunanistan</i>	169	327	286
<i>Endonezya</i>	528	497	254
<i>Özbekistan</i>	129	217	243
YIL TOPLAMI	9.753	8.784	8.737

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

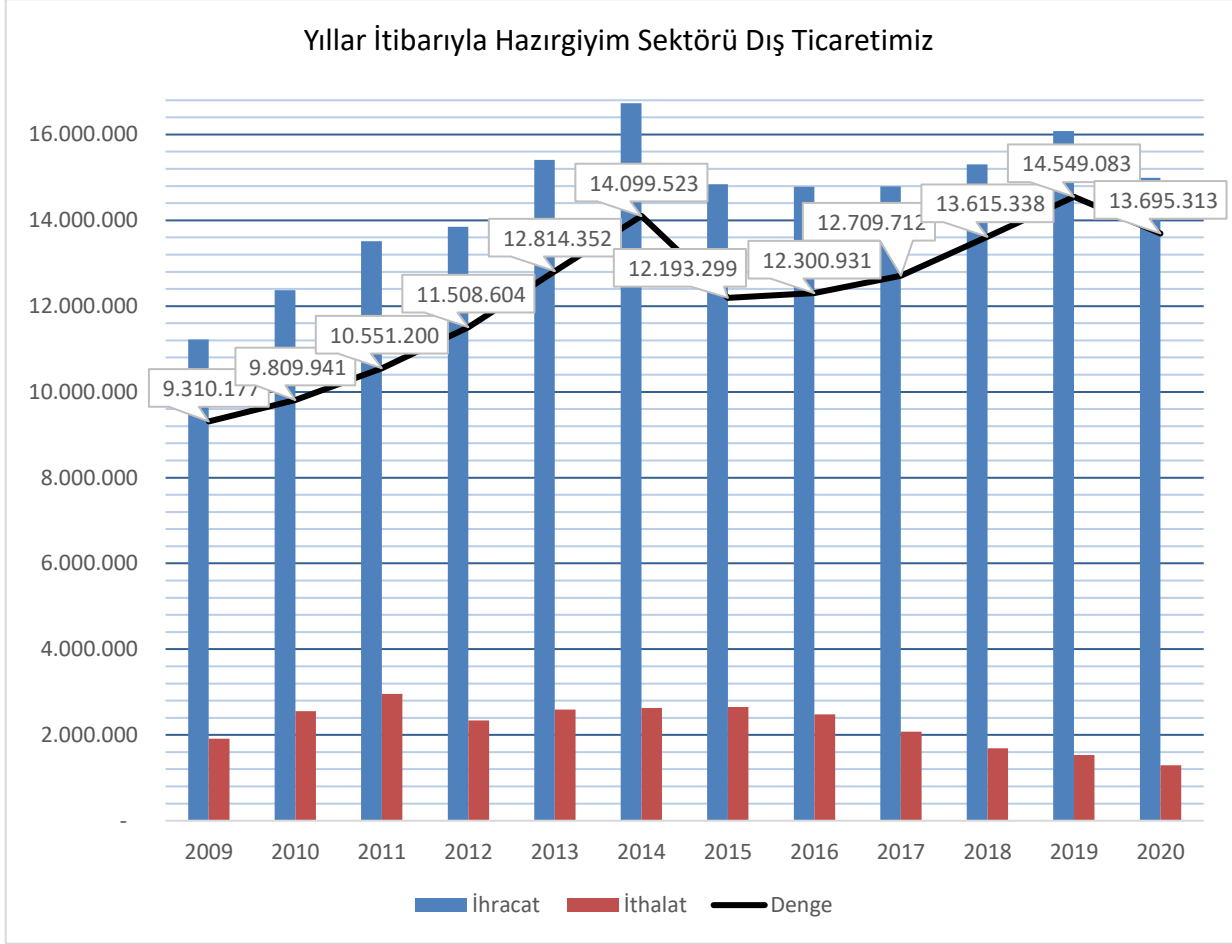
2020 yılında hazır giyim sektörümüzde 14,6 milyar dolar ihracatımıza karşılık 1,1 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiş ve 13,5 milyar dolar dış ticaret fazlası verilmiştir.

Hazır giyim ithalatımızda en önemli kalemi 0,9 milyar dolar ile dokuma kumaştan ve örme kumaştan dış giyim ithalatımız oluşturmaktadır.

Dünya çorap ihracatı 12,2 milyar dolardır. 2020 yılında dünya çorap ihracatında, Çin 5,1 milyar dolar ile birinci, Türkiye 1 milyar dolar ile ikinci ve İtalya 0,7 milyar dolar ile üçüncü sırada yer almaktadır.

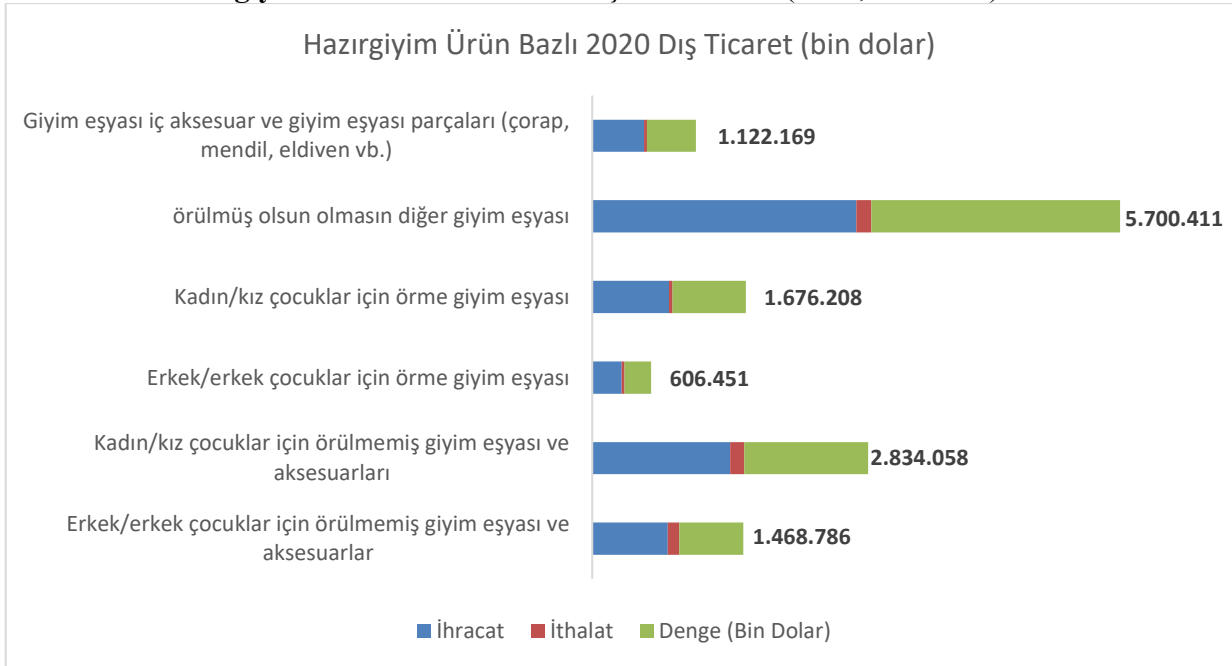
İtalya'nın çorap ihracatının birim fiyatı 29,5 dolar/kg, Türkiye'nin 14,16 dolar/kg, Çin'in 10,76 dolar/kg'dir. Türkiye, çorap sanayinde AB'nin ikinci büyük tedarikçisidir.

Grafik 15 - Yıllar İtibariyle **Hazırgiyim** Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 16 - **Hazırgiyim** Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar)

Kaynak: TÜİK

Hazırgiyim ihracatımızda AB üyesi ülkelerin ağırlığı hissedilmekte, ilk sıralarda Almanya, İspanya, Hollanda ve Fransa almaktadır. Avrupa Birliği dışında ise Birleşik Krallık, Irak ve ABD dikkat çeken pazarlarımızdır.

Hazırgiyim ithalatımızda ise Çin, Bangladeş, İtalya, İspanya, Vietnam, Gürcistan ve Mısır ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 9 - En Fazla **Hazırgiyim** İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
<i>Almanya</i>	2.707	2.783	2.694
<i>İspanya</i>	2.327	2.351	2.007
<i>Birleşik Krallık</i>	1.917	1.860	1.767
<i>Hollanda</i>	891	1.060	1.148
<i>Fransa</i>	740	767	671
<i>ABD</i>	351	436	548
<i>Irak</i>	617	647	492
<i>İtalya</i>	473	506	487
<i>Danimarka</i>	392	407	380
<i>İsrail</i>	312	347	316
<i>Polonya</i>	316	278	284
<i>Belçika</i>	262	254	245
<i>İsveç</i>	233	211	221
<i>Rusya</i>	215	266	214
YIL TOPLAMI	15.306	16.081	14.988

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

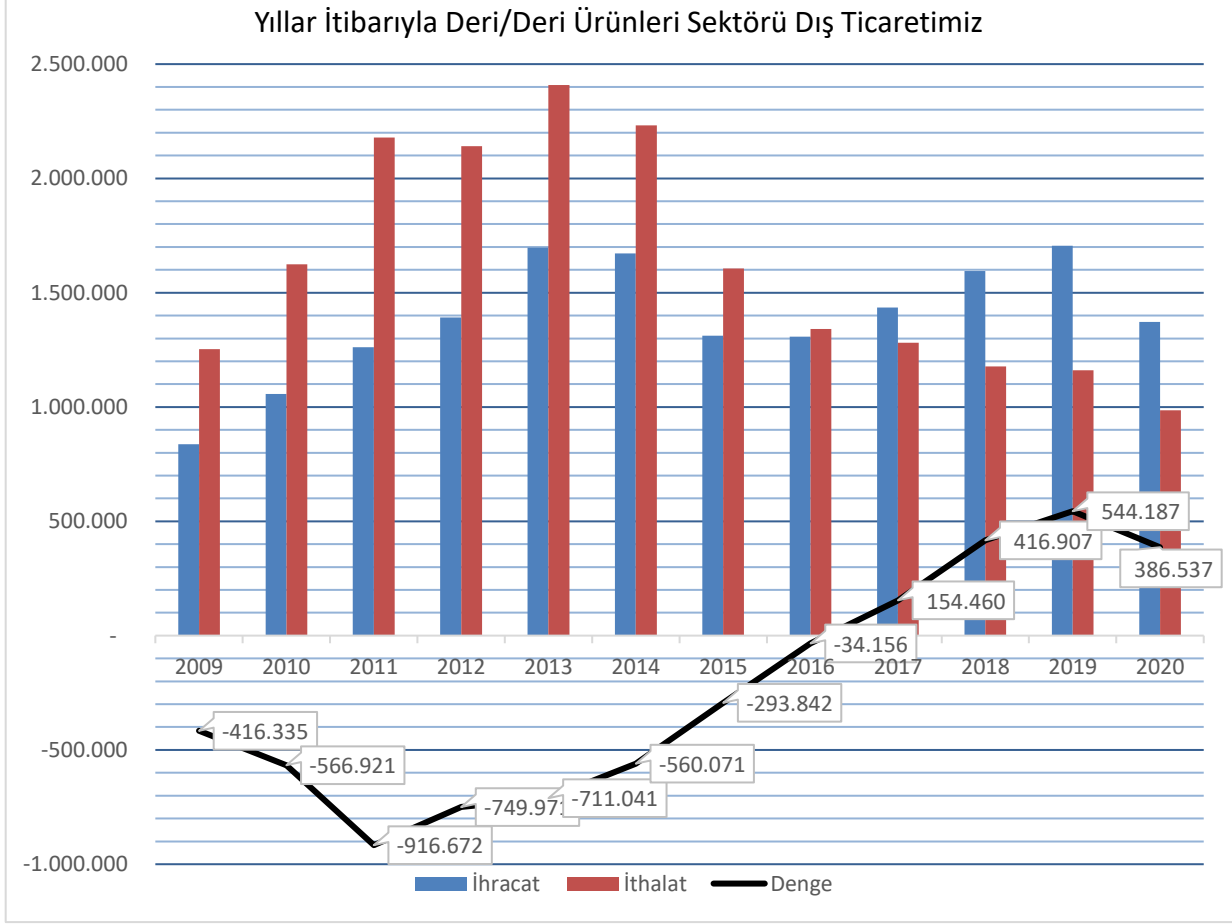
Tablo 10 - En Fazla **Hazırgiyim** İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
<i>Çin</i>	403	320	255
<i>Bangladeş</i>	260	241	223
<i>İtalya</i>	128	129	97
<i>Gürcistan</i>	41	80	82
<i>Mısır</i>	125	78	76
<i>İspanya</i>	78	94	69
<i>Vietnam</i>	81	80	67
YIL TOPLAMI	1.690	1.532	1.293

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

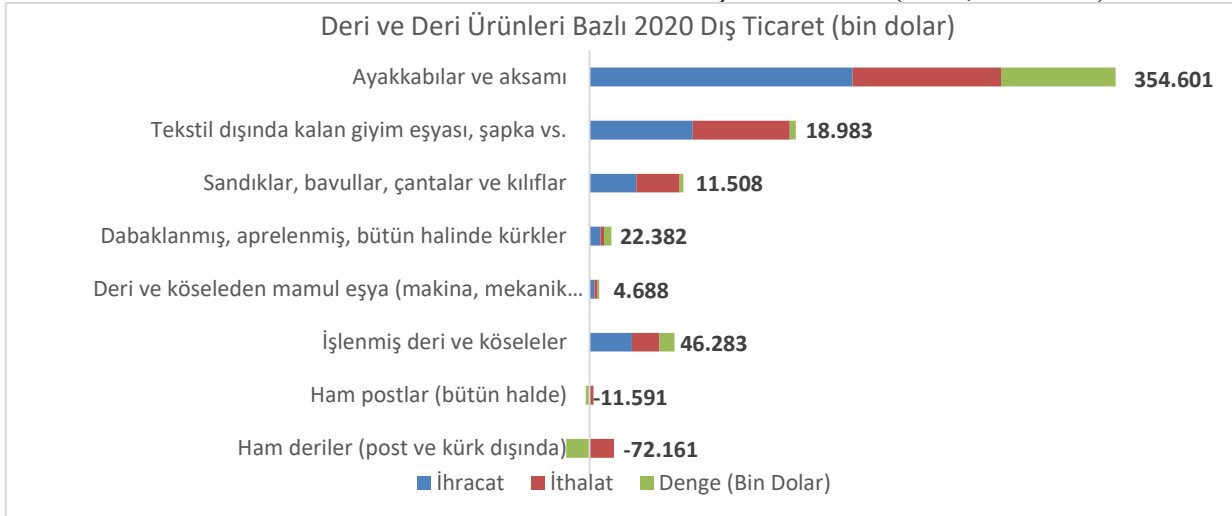
2020 yılında deri ve deri ürünleri sektöründe 1,4 milyar dolarlık ihracata karşılık 1 milyar dolar ithalat yapılmış, 0,4 milyar dolarlık dış ticaret fazlası verilmiştir.

Grafik 17 - Yıllar İtibariyle **Deri/Deri Ürünleri** Sektörü Dış Ticaretimiz (Dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC)TradeMap

Grafik 18 – **Deri/Deri Ürünleri** Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (2020, bin dolar)

Kaynak: TÜİK

Sektör, ham deri ihtiyacının yaklaşık %70'ini ithalat yoluyla temin etmektedir. Küçükbaş ve büyükbaş ayrımı yapıldığında ise bu oran küçükbaşta %75, büyükbaşta %40 civarındadır. Türkiye küçükbaş hayvan derisinde (ham, tabaklanmış ya da ara kurutmalı koyun/kuzu derisi), Çin ve İtalya'nın ardından dünyanın 3'üncü büyük ithalatçısı konumundadır.

Deri ürünleri sektörü ihracatımızın ve ithalatımızın ağırlıklı olarak yapıldığı ülkeler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 11 - En Fazla **Deri/Deri Ürün**. İhracatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İhracat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
<i>Almanya</i>	123	126	112
<i>Rusya</i>	186	154	96
<i>İspanya</i>	53	75	85
<i>İtalya</i>	111	127	80
<i>Irak</i>	97	86	74
<i>Birleşik Krallık</i>	54	61	56
<i>Fransa</i>	66	65	55
<i>ABD</i>	48	56	46
<i>Hollanda</i>	31	41	44
<i>Romanya</i>	44	54	44
<i>İsrail</i>	26	31	30
<i>Güney Kore</i>	39	41	27
YIL TOPLAMI	1.595	1.706	1.372

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Tablo 12 - En Fazla **Deri/Deri Ürün**. İthalatı Yaptığımız Ülkeler ve Değerleri (milyon dolar)

İthalat Yapılan Ülke	2018	2019	2020*
<i>Çin</i>	304	225	198
<i>İtalya</i>	214	237	189
<i>Vietnam</i>	155	149	137
<i>Endonezya</i>	63	61	50
YIL TOPLAMI	1.178	1.161	986

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap (*sıralama 2020 yılı baz alınarak yapılmıştır)

Deri ürünleri sektörü ihracatımızda Rusya, Almanya, İspanya, İtalya ve Irak ilk sıralarda yer almaktadır. İthalatımızda ise Çin, İtalya, Endonezya ve Vietnam ilk sıralarda yer almaktadır.

1.14.Sektörlerin Maliyet Bileşenleri

THD sektörleri doğal elyaf ve deri temini konusunda atılacak adımlara ihtiyaç duymakta, üretimin çevreye etki boyutu tüm yönleriyle irdelenmektedir.

AB genelinde imalat sanayi sektörlerinde sadece tasarım ve markalaşma ile büyüme değil AB içi üretimi artırmaya yönelik eğilim güçlenmiştir. Dijital baskı ve 3 boyutlu yazıcı teknolojilerine yönelik teknoloji geliştirme süreçleri hızla devam etmektedir.

THD sektörlerinde çeşitli kuruluşların yapmış olduğu anketler neticesinde belirlenmiş maliyet bileşenleri incelendiğinde, en büyük maliyet bileşeninin ana madde üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Sektör, pamuk ve petrol türevi ürünler gibi emtia fiyatlarından etkilenmektedir. Hazırgiyim sektöründe ana madde maliyeti kumaş üzerinde, deri ürünleri sektöründe ise ham ve işlenmiş deri üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Diğer tekstil işletmelerine kıyasla boya terbiye işletmelerinde farklı bir durum söz konusudur. Boyarmadde ve kimyasal madde giderleri ilk sırada yer almaktadır. Boya terbiye işletmelerinde; enerji giderlerinin maliyetler içindeki payı tekstil sektörü geneline, hazırgiyim ve deri ürünleri sektörlerine kıyasla yüksektir.

1.15. Sektörlerin 2023 Projeksiyonu

Sürdürülebilirlik konusu ve iklim değişikliği artık çok daha fazla gündemdedir. AB tarafından Aralık 2019'da Yeşil Mutabakat metni, Mart 2020'de ise Döngüsel Ekonomi Eylem Planı yayınlanmıştır. Planda, sürdürülebilir bir ekonomik sisteme geçilmesinin, AB'nin yeni Sanayi Stratejisi'nin ayrılmaz bir parçası olduğu ve döngüsel ekonominin uygulanması ile 2030 yılına kadar AB'de yeni iş olanakları yaratılacağı vurgulanmaktadır. Amaç: Daha Yeşil, Daha Döngüsel ve Daha Dijital bir sanayidir.

Avrupa Yeşil Mutabakatı kapsamında AB'ye ihracat yapan sektörlerimizi yeni yaptırımlar beklemektedir. AB, sınırda karbon düzenlemesi listesi oluşturmuştur. Mevcut durumda AB'nin Sınırda Karbon Düzenlemesi Listesinde tekstil sektörünün tüm faaliyet kodları mevcut değildir. Ancak; Tekstil Elyafının Hazırlanması, Bükülmesi (Nace 1310) ve Tekstil Ürünlerinin Bitirilmesi (Nace 1330) kodları listede yer almaktadır.

Tekstil değer zincirinin karmaşıklığı ışığında Avrupa Komisyonu, endüstri ve diğer paydaşların girdilerine dayanan kapsamlı bir AB Tekstil Stratejisi önerecektir (2021 yılında). Strateji, sektördeki endüstriyel rekabetçiliğin ve yeniliğin güçlendirilmesini, yeniden kullanım pazarı da

dahil olmak üzere sürdürülebilir ve döngüsel tekstiller için AB pazarını güçlendirmeyi, yeni iş modellerini teşvik etmeyi amaçlayacaktır.

Bu kapsamda tekstil ürünlerinin döngüsellğe uygun olmasını, ikincil hammaddelerin alımını, tehlikeli kimyasalların varlığı ile mücadeleyi, işletme ve şahsi tüketicileri güçlendirerek sürdürülebilir tekstilleri seçmelerini, yeniden kullanım ve onarım hizmetlerine kolayca erişmek de dâhil olmak üzere, yeni sürdürülebilir ürün çerçevesinin tekstil ürünlerine uygulanmasını, tekstil atıklarının ayrı toplanmasını, sınıflandırılmasını, yeniden kullanımını ve geri dönüşümünü artırmak hususları öne çıkan başlıklar olmaktadır.

2. SEKTÖRLERİN ALTI AYLIK DEĞERLENDİRMESİ

2.1. Son Dönemde Sektörlere İlişkin Dünyadaki ve Türkiye'deki Gelişmeler

Yenilikçi elyaflar ve yenilikçi tekstil malzemelerinin stratejik önemini kavrayan ABD, Almanya ve Çin, bu alana yönelik olarak iş platformları oluşturmaya devam etmektedir. Avrupa Teknoloji Platformlarından biri olan Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu, Avrupa'da tekstil sektörüne yönelik çalışmalarına devam etmekte ve sektöre yön verecek hamlelerin atılmasında öncülük etmektedir.

Avrupa Tekstil Teknoloji Platformu çalışmalarında son dönemde üzerinde durulan iki noktadan birisi; "sanayiye kapsayan araştırma projelerinden ziyade, araştırma projeleri yürüten sanayi kuruluşlarına daha fazla ihtiyaç duyulduğu", bir diğeri de "mali kaynakların sadece ileri teknoloji sektörlerine yönlendirilmemesi, bunun yanısıra imalatta istihdam yaratan mevcut sanayi sektörlerinin inovasyon ve katma değer seviyesini yükseltmelerine yardımcı olması için kullanılması" yönündedir.

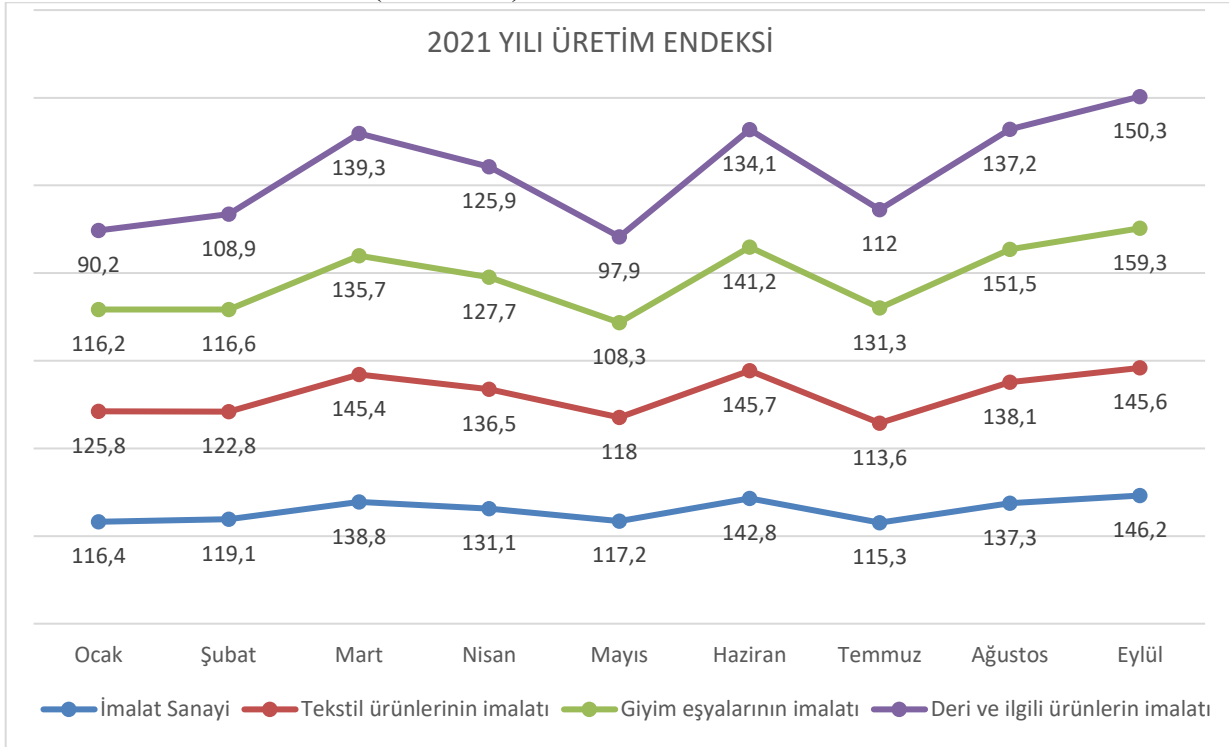
Sektörlerin sürdürülebilir kalkınmasında çevre kilit noktada yer almaktadır. Artan sera gazı emisyonları sebebiyle oluşan iklim değişikliği konusu gündemden düşmemektedir. Örneğin Fransa'da satılmayan gıda dışı ürünlerin "marka adını" koruma adına imha edilmesini yasaklama hakkındaki yasa teklifinde, söz konusu ürünlerin dernek ve vakıflara verilmesi ya da geri dönüştürülmesi kanunen zorunlu olacaktır.

Türkiye 2021'in ilk yarısında 1,15 milyar dolarlık pamuk ithalatı gerçekleştirmiştir. Bu ithalatın %60'ı Brezilya, ABD, Yunanistan ve Azerbaycan'dan yapılmıştır.

2.2. Sektörlerin Üretim Endeksi Değerlendirmesi

2021 yılı ilk üç çeyrek değerlendirmesinde tekstil sektörü üretim endeksi ortalaması; 132,4 iken hazır giyim sektörü üretim endeksi ortalaması 132 olmuştur. Deri ve deri ürünleri sektöründe ise ortalama 121,8'dir. İmalat sanayi ilk üç çeyrek ortalaması ise 129,4 olmuştur.

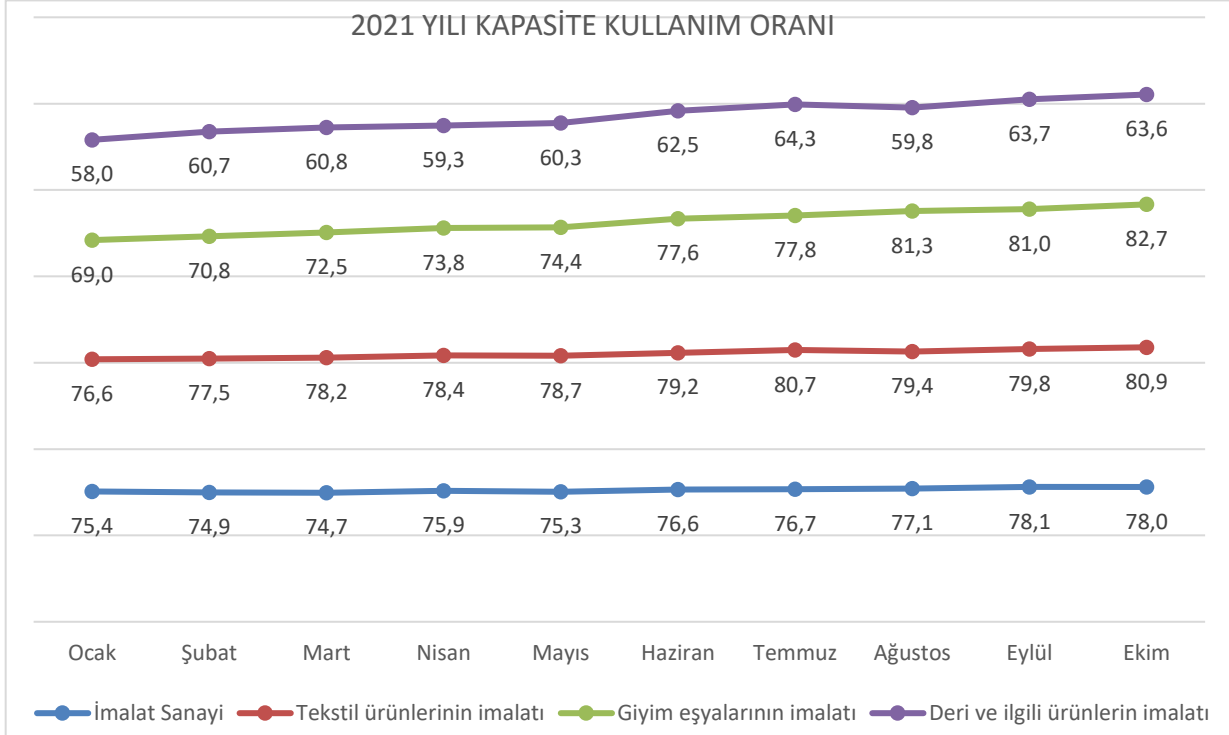
Grafik 19 – Üretim Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Üretim Endeksi

2.3. Sektörlerin Kapasite Kullanım Oranı Değerlendirmesi

Grafik 20 – Kapasite Kullanım Oranı (%)

Kaynak: Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (mevsim etkilerinden arındırılmamış)

2017 yılında kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında değişikliğe gidilmiştir. 2017 yılına kadar, kapasite kullanım oranlarının hesaplanmasında kullanılan İktisadi Yönelim Anketi

yanıtları, birinci aşamada işyerlerinin bir önceki yıldaki ortalama üretimde çalışan sayılarıyla, ikinci aşamada üretim değerleriyle ve son aşamada ise katma değer verileriyle ağırlıklandırılmakta iken, 2017 yılından itibaren ağırlıklandırmanın her aşamasında anket kapsamındaki işyerlerinin bir önceki yıldaki üretim değerleri kullanılmaya başlanmıştır.

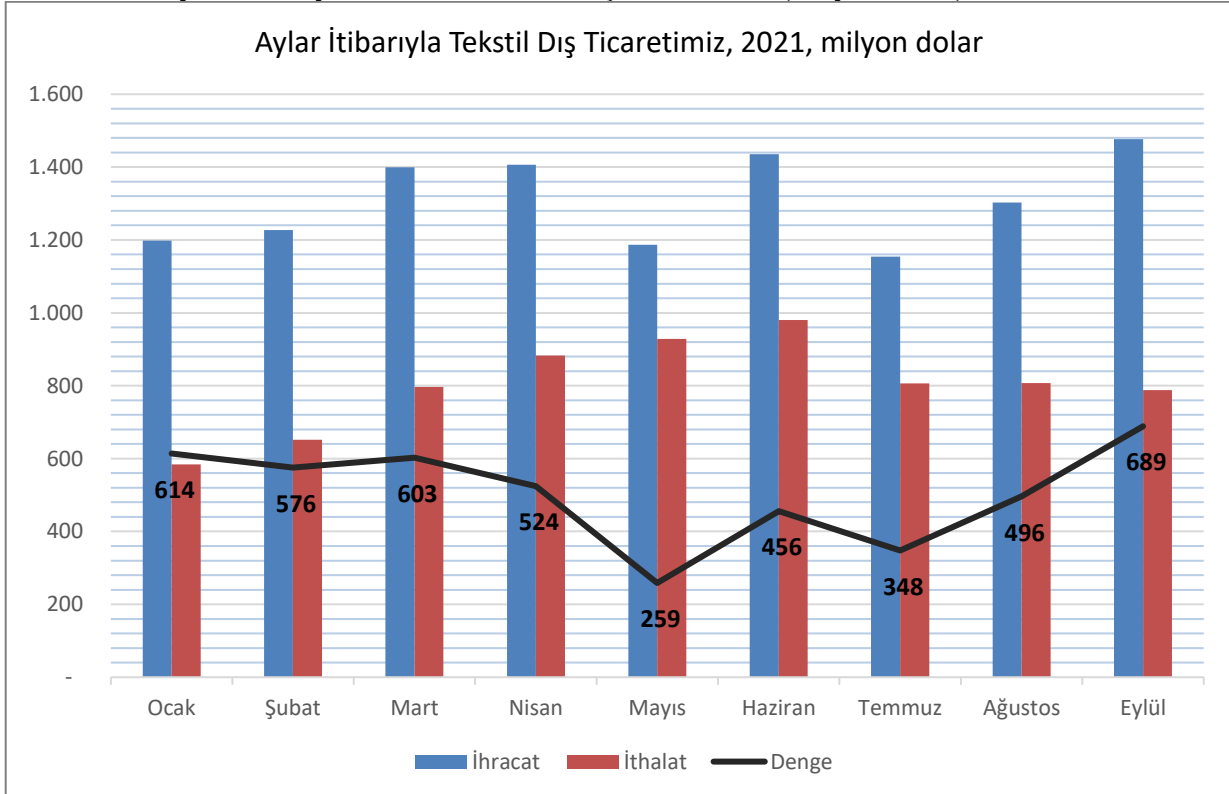
2020 yılında kapasite kullanım oranlarında Nisan, Mayıs ve Haziran aylarında belirgin bir düşüş yaşanmıştır. 2021 yılına gelindiğinde ise Ocak-Ekim dönemi ortalama KKO değerleri 2019 yılının altındadır (hazırgiyim hariç).

2.4. Sektörlerin İhracat ve İthalat Değerlendirmesi

2020 yılında sektörümüzün dış ticaretinde; Ocak, Şubat ve Mart aylarında Çin'e giden siparişlerin ülkemize kayması nedeniyle canlanma görülmüş, salgının dünya geneline yayılması ve alıcıların siparişlerini iptal etmeleri neticesinde Mart ayının sonlarında ihracatta düşüş geçilmiştir. Nisan ayında tekstil sektörü ihracatımız bir önceki yıla oranla % 55 oranında, hazırgiyim sektörü ihracatımız % 64 oranında, deri/deri ürünleri sektöründe %63 oranında düşmüştür.

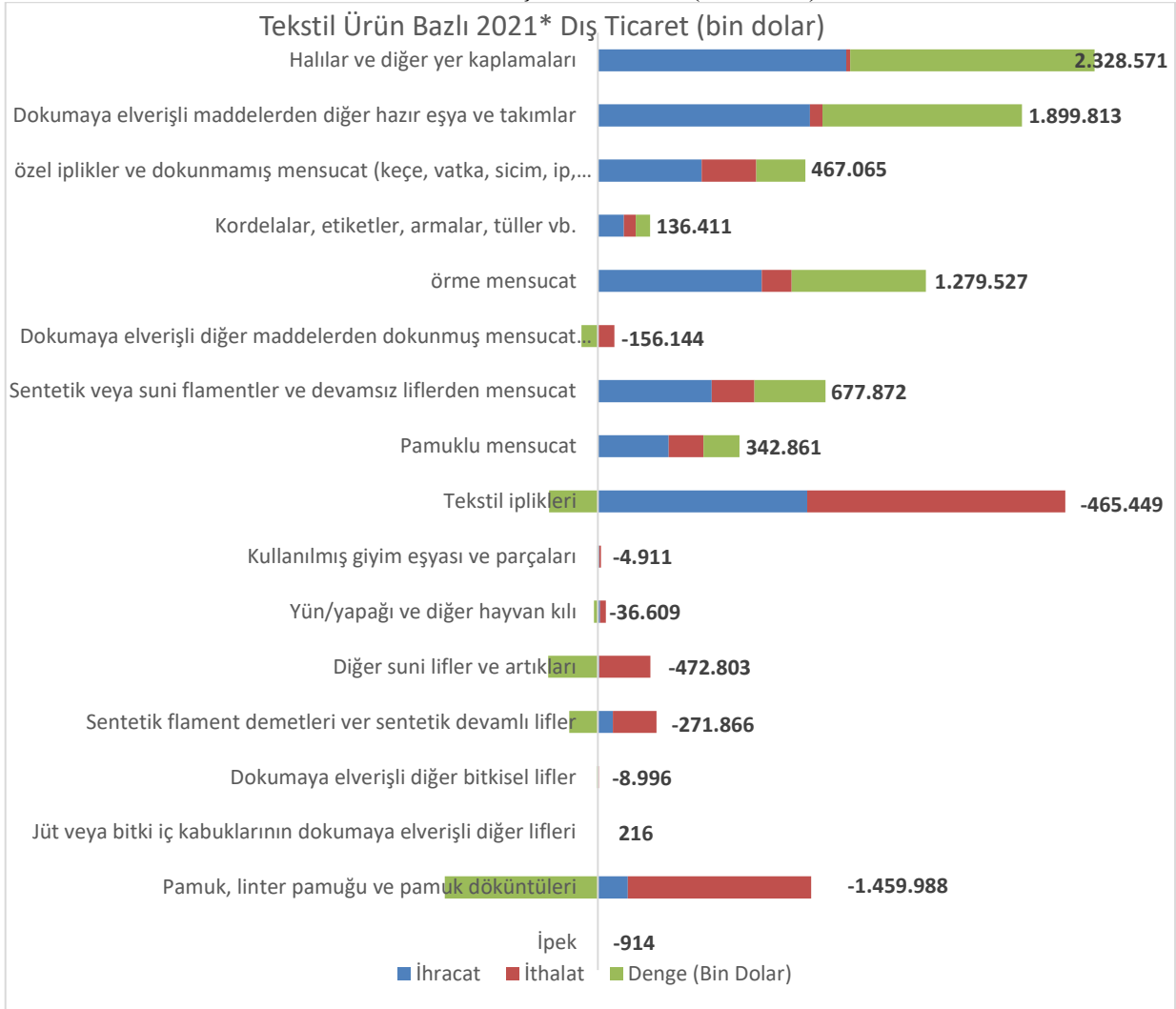
2021 yılı tekstil, hazırgiyim ve deri/deri ürünleri sektörlerimizin aylık bazda dış ticaret değerleri ise aşağıdaki grafiklerde belirtilmektedir.

Grafik 21 - Aylar İtibariyle **Tekstil** Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

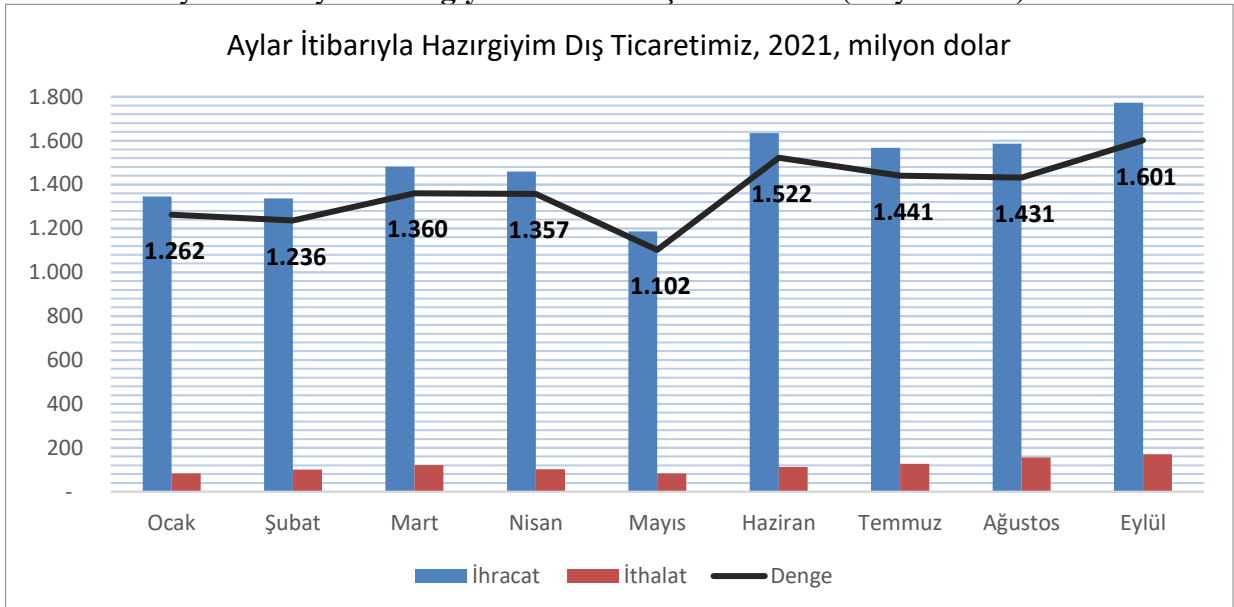
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 22 - **Tekstil** Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar)

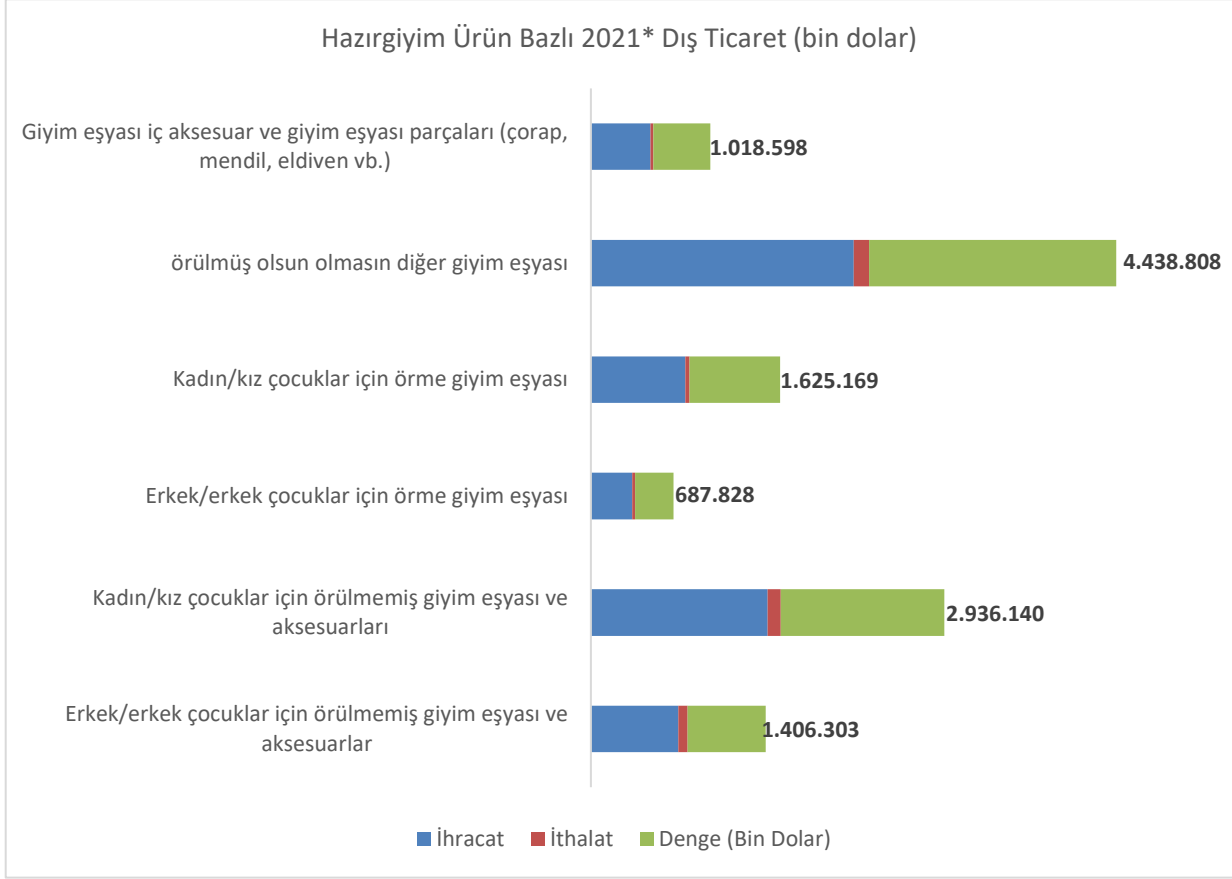
Kaynak: TÜİK (*2021 yılı ilk 3 çeyrek toplamı)

Grafik 23 - Aylar İtibariyle **Hazırgiyim** Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

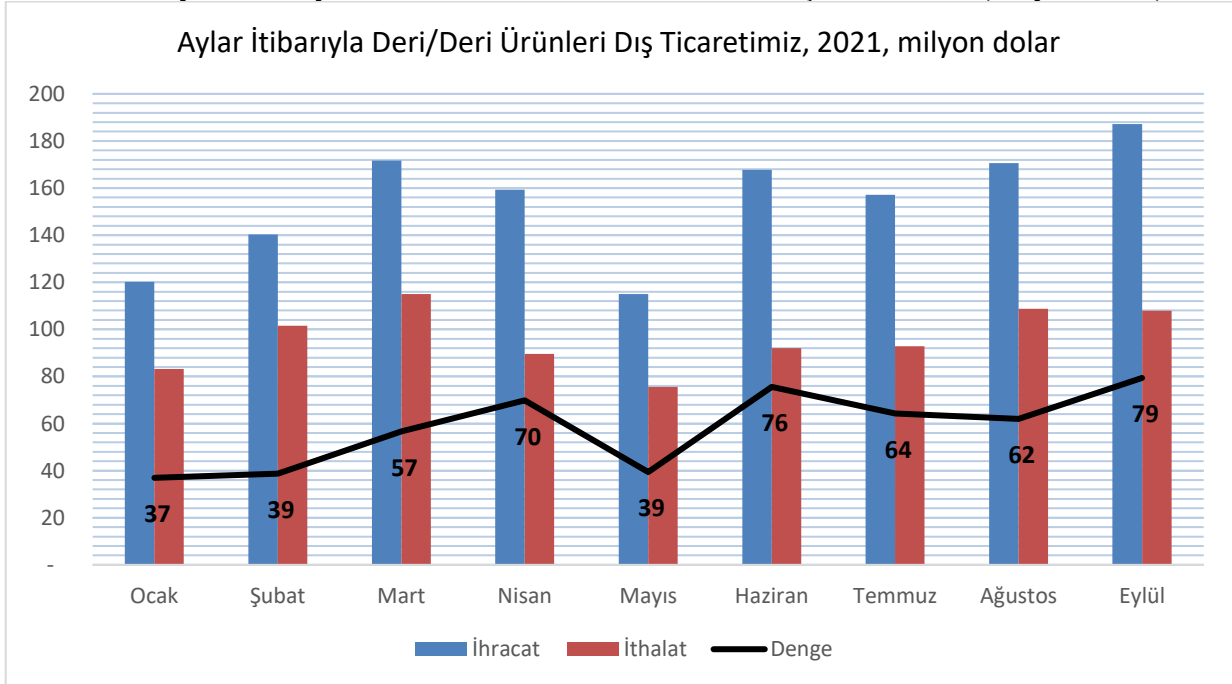
Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

Grafik 24 - **Hazırgiyim** Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar)

Kaynak: TÜİK (*2021 yılı ilk 3 çeyrek toplamı)

Grafik 25 - Aylar İtibariyle **Deri ve Deri Ürünleri** Sektörü Dış Ticaretimiz (milyon dolar)

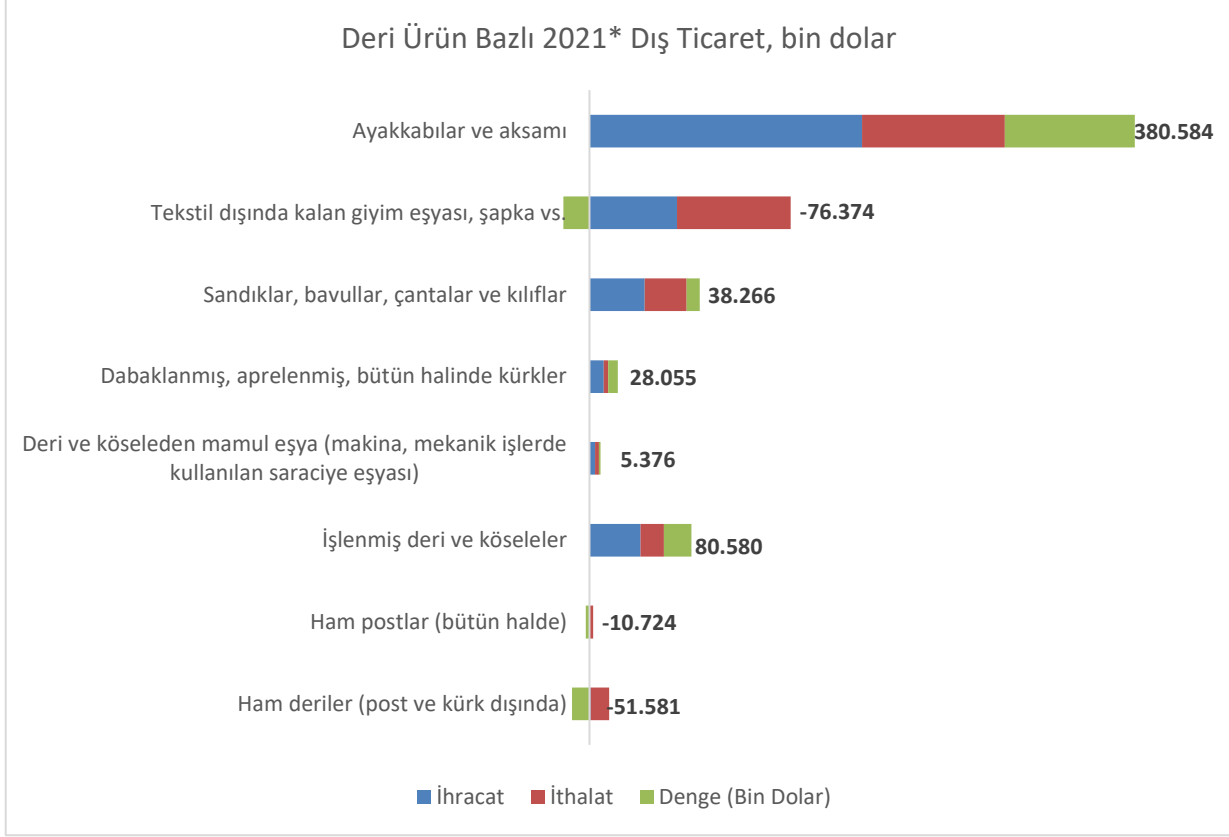

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

İhracatımızda 2021 yılının ilk 3 aylık döneminde değer bazında, 2020 yılının aynı dönemine

oranla tekstilde %39, hazır giyimde %26 ve deri/deri ürünlerinde %38 artış, 2019 yılının aynı dönemine oranla tekstilde %29, hazır giyimde %14 ve deri/deri ürünlerinde %10 artış yaşanmıştır

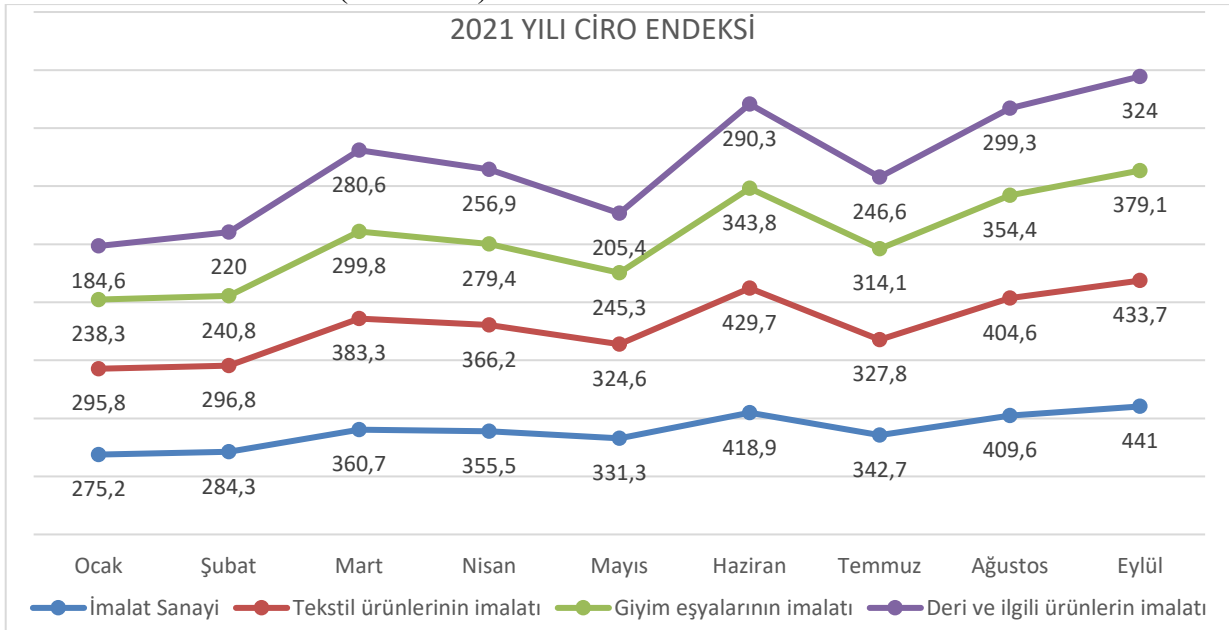
Grafik 26 – Deri ve Deri Ürünleri Sektörü Ürün Bazlı Dış Ticaretimiz (bin dolar)

Kaynak: Ticaret Merkezi (ITC) TradeMap

2.5.Sektörlerin Ciro Endeksi Değerlendirmesi

Grafik 27 – Ciro Endeksi (2015=100)

Kaynak: TÜİK Sanayi Ciro Endeksi

KAYNAKÇA

- TÜİK
- SGK Aylık İstatistik Bültenleri, İşyeri ve Sigortalılara Ait İstatistikler
- SGK Yıllık İstatistik Bültenleri, İllere Göre Dağılım
- TCMB Reel Sektör Verileri Kapasite Kullanım Oranı Raporları
- Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Ar-Ge ve Tasarım Merkezleri İstatistikleri
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Ulusal Enerji Denge Tablosu
- Covid-19 Salgını Önlemlerinin Ekonomik Aktivite Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi OECD 2020 (Sanayi Genel Müdürlüğü Dijital Ekonomi Dairesi Özet Raporu)
- Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) Dünya İmalat Sektörü İstatistikleri
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı: 451 Temmuz-Eylül 2021
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:446 Haziran-Temmuz 2020
- TTSİS Tekstil İşveren Dergisi Sayı:444 Kasım-Aralık 2019
- ITC Trademap
- Örme Sanayi Portalı
- World Textile Information Network (newsletters@wtin.com)
- Yıllık Uluslararası Tekstil Makineleri Sevkiyatı İstatistikleri (Annual International Textile Machinery Shipment Statistics - ITMSS, Released by International Textile Manufacturers Federation - ITMF)
- OECD Data Gross domestic spending on R&D
- Ulusal Pamuk Konseyi Pamuk Sektör Raporları
- <http://www.textotex.com>